

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ»

**для студентів ОС магістр денної форми навчання
спеціальності 206 - «Садово-паркове господарство»**

Київ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ»

**для студентів ОС магістр денної форми навчання
спеціальності 206 - «Садово-паркове господарство»**

Київ – 2024

УДК 712.2

Викладено методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Концептуальне проектування садово-паркових об'єктів». Наведено основні положення програми дисципліни, надано рекомендації до виконання, оформлення лабораторних і самостійних робіт та список рекомендованих джерел інформації.

Рекомендовано:

Вченою радою ННІ лісового та садово-паркового господарства Національного університету біоресурсів та природокористування України (протокол №4 від 21.11.2024р.)

Укладачі:

І.О. Сидоренко – кандидат біологічних наук, доцент НУБіП України

Рецензенти:

С.Б. Ковалевський, доктор сільськогосподарських наук, професор, НУБіП України

В.В. Міндер, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, НУБіП України

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ»

для студентів ОС магістр денної форми навчання

спеціальності 206 – «Садово-паркове господарство»

Підписано до друку 22.11.2022

Ум. друк. арк. 7, Наклад 100 прим.

Видавничий центр: «Наукова столиця»

03127, Київ-127, вул. Героїв Оборони, 8

Формат 60x90 1/16. Друк офсетний

Зам. № 11-939

ЗМІСТ

Вступ.	5
Опис навчальної дисципліни	7
Інформація до вивчення курсу	8
Структура навчальної дисципліни	10
Рекомендації до виконання лабораторних робіт змістового модулю 1	
Лабораторна робота № 1.	13
Лабораторна робота № 2.	15
Лабораторна робота № 3.	17
Лабораторна робота № 4.	19
Рекомендації до виконання самостійної роботи змістового модулю 1	
Самостійна робота № 1	21
Питання для контролю засвоєних знань за змістовим модулем 1	23
Рекомендації до виконання лабораторних робіт змістового модулю 2	
Лабораторна робота № 5.	25
Лабораторна робота № 6.	27
Лабораторна робота № 7.	29
Лабораторна робота № 8.	31
Рекомендації до виконання самостійної роботи змістового модуля 2	
Самостійна робота № 2	33
Питання для контролю засвоєних знань за змістовим модулем 2.	
Короткий конспект лекцій	32
Змістовий модуль 1.	37
Змістовий модуль 2	71
Рекомендовані джерела інформації	98

ВСТУП

Дисципліна «Концептуальне проектування садово-паркових об'єктів» присвячена вивченню основних процесів проектування при створенні концепцій ландшафтних об'єктів. Розглядає засоби і методи роботи над концептуальними рішеннями та анонсує подальше їх значення у використанні і сприйнятті при формуванні ландшафтного середовища. Спрямована на аналітичну роботу з створення комфортних умов для соціального і індивідуального розвитку людини. Дисципліна відноситься до блоку вибіркових в освітньо-професійній програмі підготовки магістрів другого року навчання спеціальності 206 – «Садово-паркове господарство». Вона тісно пов'язана з багатьма дисциплінами даної програми, зокрема з такими як «Ландшафтне проектування», «Дендропроjektування», «Комп'ютерне проектування», «Ландшафтний дизайн» та ін.

Мета курсу. Розглянути процеси проектування при створенні концепцій ландшафтних об'єктів на основі засобів і методів роботи над концептуальними рішеннями та анонсувати подальше їх значення у використанні і сприйнятті при формуванні ландшафтного середовища.

Завдання дисципліни. Навчити здобувачів вищої освіти основам створення концепцій спрямованих на організацію ландшафтного середовища.

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі й проблеми у сфері садово-паркового господарства та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність розв'язувати складні задачі й проблеми у сфері садово-паркового господарства та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій за невизначених умов та вимог;

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність проектувати та реалізовувати заходи з інженерної підготовки території, будівництва, благоустрою, озеленення і утримання об'єктів садово-паркового господарства, об'єктів культурної спадщини та девастрованих ландшафтів

СК9. Здатність контролювати виробничу і проектну діяльність в галузі садово-паркового господарства.

СК11. Здатність прогнозувати наслідки, знаходити ефективні рішення в плануванні і реалізації проектів з урахуванням наявних обмежень.

СК12. Здатність організувати роботу команди фахівців, яка пов'язана із плануванням (або відновленням) міських територій, відкритих просторів, об'єктів садово-паркового господарства.

СК13. Здатність планувати та здійснювати збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-технічної інформації з теми дослідження, обирати методики і засоби розв'язання складних задач професійної діяльності.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

ПРН8. Організовувати роботу колективу виконавців проектів;

ПРН9. Презентувати результати виконаних досліджень в галузі садово-паркового господарства фахівцям і нефахівцям;

ПРН11. Проектувати території площ, магістралей і вулиць, пішохідних зон, смуг відведення лінійних об'єктів, зон заміського відпочинку і туризму, лісопарків, територій лікарняних комплексів і курортів, санітарно-захисних зон, меліоративних деревних насаджень, реабілітації порушених ландшафтів техногенних територій;

ПРН13. Організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	206 «Садово-паркове господарство»	
Освітня програма	«Ландшафтна архітектура»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	- (назва)	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	-
Семестр	3	-
Лекційні заняття	20 год.	-
Практичні, семінарські заняття	0 год.	-
Лабораторні заняття	30 год.	-
Самостійна робота	130 год.	-
Індивідуальні завдання	– год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	-

ІНФОРМАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Вивчення дисципліни «Концептуальне проектування садово-паркових об'єктів» спрямоване на:

1. Створення умов для підготовки студентів до лекцій, які проводяться в аудиторії та подальше їх засвоєння у зручний час.
2. Підготовку студентів до лабораторних занять.
3. Формування умов для виконання самостійних завдань, передбачених навчальним планом.
4. Надання інформації щодо можливостей глибшого пізнання дисципліни за рахунок опрацювання матеріалу, розміщеного на зовнішніх ресурсах, посилання на котрі розміщені в межах тем курсу.

Для раціонального використання часу з метою освоєння особливостей роботи з даним курсом необхідно дотримуватися низки рекомендацій.

Роботу з дисципліни «Концептуальне проектування садово-паркових об'єктів» доцільно розпочати із загальної інформації про курс. Такі елементи як «Програма навчальної дисципліни», «Опис і структура», «Критерії оцінювання» призначені для ознайомлення зі структурою дисципліни, дають уявлення про основні питання і теми, які висвітлюються при вивченні даного курсу та вказують за якими критеріями відбувається процес її оцінювання.

Методичні матеріали, необхідно опрацьовувати перед відповідною лабораторною роботою. Мета даних матеріалів – ознайомлення із методами та засобами виконання лабораторних робіт, передбачених навчальним планом, підготовка безпосередньо до роботи в аудиторії. У межах рекомендацій щодо виконання окремих лабораторних робіт наводяться завдання, які мають бути використані студентами для підготовки до занять в аудиторії.

Завдання для самостійної роботи опрацьовуються після надання відповідної рекомендації зі сторони викладача, проте ознайомлення із змістом завдання може здійснюватися і до того.

У межах як лабораторних, так і самостійних робіт наведений список літературних джерел, а також посилання на зовнішні ресурси, які можуть бути корисні для отримання знань, вмінь та навичок для виконання відповідних робіт.

Питання для самоперевірки можуть бути опрацьовані упродовж відповідного модуля, проте ознайомитися з ними доцільно на початку відповідного модуля. Перевірити знання відповідей на питання для самоперевірки необхідно перед модульним та підсумковим контролем.

Модульне та залікове тестування відбувається виключно в аудиторії у присутності викладача.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лек./ лаб.)	Результати навчання	Завдання	Оціню- вання
2 семестр				
Модуль 1 Функціональні основи концептуального проектування ландшафтних об'єктів				
Тема 1-2. Концептуальність дизайну	2/3	Розуміти сутність та значення основних термінів та принципів дизайнерського проектування.	Ознайомлення зі структурою дисципліни. Виконання і здача лабораторної роботи №1 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	22
Тема 3. Особливості проектування об'єктів ландшафтного середовища	2/4	Розуміти сутність та значення основних етапів і методів проектування ландшафтних об'єктів	Виконання і здача лабораторної роботи №2 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	24
Тема 4. Ергономіка та предметно-просторове середовище в дизайні	2/4	Уміти аналізувати особливості організації предметно-просторового середовища	Виконання і здача лабораторної роботи №3 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання	24

			самостійної роботи в elearn	
Тема5. Функціональні фактори у концепціях формування ландшафту	4/4	Розуміти вплив соціальних та функціональних факторів на розробку концепцій в дизайні ландшафту	Виконання і здача лабораторної роботи №4 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	
Всього за навчальну роботу (Модуль 1)				70
Модульний контроль (Модуль 1)				30
Всього за модуль 1				100
Модуль 2 Естетика в концептуальному проектуванні ландшафтних об'єктів				
Лекція 6-7. Естетика в концепціях ландшафтного дизайну	2/4	Вміти використовувати у розробці концепцій ландшафтних об'єктів засобів естетичної виразності	Виконання і здача лабораторної роботи №4 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn.	24
Лекція 8. Сприйняття та передача візуальної інформації	2/4	Розуміти і застосовувати бачення для передачі візуальної інформації в контексті розробки концептуальних рішень	Виконання і здача лабораторної роботи №5 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	24

Лекція 9. Семіотика в дизайнерському у проектуванні	4/4	Вміти застосовувати семіотичні основи в концептуальному проектуванні	Виконання і здача л лабораторної роботи №6 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	22
Лекція 10. Концептуальне мистецтво у формуванні ландшафтних композицій	2/4	Вміти використовувати естетичні фактори у концепціях сучасних напрямків ландшафтних об'єктів	Виконання і здача лабораторної роботи №7 відповідно до вимог методичних рекомендацій. Виконання самостійної роботи в elearn	
Всього за навчальну роботу (Модуль 2)				70
Модульний контроль (Модуль 2)				30
Всього за модуль 2				100
Всього за навчальну роботу				70
Екзамен		Визначається кількість правильних відповідей на тестові завдання, та проводиться оцінювання відповідей на питання відповідно до отриманого екзаменаційного білету	10 тестових завдань різної складності та 2 питання	30
Всього за курс				100

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

Лабораторна робота №1

Тема роботи: Аналіз аналогів концепцій, що базуються на основі функціональних потреб ландшафтних об'єктів

Мета роботи: Проаналізувати концептуальні рішення на основі існуючих аналогів закордонного та вітчизняного досвіду, що базуються на основі функціональних потреб ландшафтних об'єктів

Завдання: Проаналізувати існуючі аналоги концептуальних рішень актуальні для організації території ландшафтних об'єктів на основі функціональних потреб.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

Аналіз аналогів концептуальних рішень має враховувати основні функціональні потреби що виникають при формуванні середовища ландшафтного об'єкту - це стосується:

організації руху по території ландшафтного об'єкту певного типу;
організації території майданчиків різного призначення (спортивних, дитячих, оглядових, відпочинку і т.д.)

особливості організації території біля споруд різного функціонального призначення;

врахування ергономіки при формуванні організації простору ландшафтних територій

врахування ергономіки малих архітектурних форм і об'єктів , що формують функціональність ландшафтів

Хід роботи:

1-ий етап – збір матеріалу для проведення аналітичної роботи (аналіз матеріалів дослідження теорії для певного типу ландшафтного об'єкту);

2-ий етап – визначити особливості, що впливають на підвищення функціональності території ландшафтного об’єкту при розробці її загальної концепції;

3-ий етап – подати дані аналізу в текстовій формі.

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

збір інформації для аналізу закордонного та вітчизняного досвіду аналогів концептуальних рішень зазначених у завданні роботи

написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо аналізу зібраного теоретичного матеріалу

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі самостійно зібраного та проаналізованого матеріалу у вигляді пояснювальної записки характеристики мають відповідати визначеним у рекомендаціях вимогам.

Для оформлення пояснювальної записки обов’язкові: титульна сторінка, вступ, , аналіз та висновки. Інформація по мірі можливостей ілюструється, обов’язковими є підписи до рисунків і список використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Аналіз і узагальнення теоретичного матеріалу формування висновків	5
Всього за аудиторну роботу:	5
Самостійна робота:	
Актуальність зібраної інформації, якість та інформативність ілюстративного матеріалу	2

Формування текстової частини роботи	3
Всього за самостійну роботу:	5
Всього за лабораторну роботу №1:	10

При оцінюванні роботи враховується:

- актуальність проведеного аналізу за темою роботи;
- логічність висновків;
- якість оформлення матеріалу.

Лабораторна робота №2

Тема роботи: Розробка концептуальних рішень з дотриманням функціональних потреб

Мета роботи: Навчитись проводити розробку концепції ландшафтного об'єкту на основі функціональних вимог

Завдання: Розробити концепцію обраного для проектування ландшафтного об'єкту враховуючи його функціональні потреби.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі аналізу проведеного в першій лабораторній роботі розробити власну концепцію, що враховує функціональні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Хід роботи:

1-ий етап – визначити теорії, методи, принципи та підібрати елементи, що пропонується використати для розробки концепції на основі функціональних вимог;

2-ий етап – надати загальний опис концептуальних рішень що враховує функціональні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання концептуальних рішень розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдєнь

- написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо рішень запропонованї концепції

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі зібраного та проаналізованого матеріалу у вигляді пояснювальної записки Елементи запропоновані у ході роботи узгоджуються з викладачем, а їх характеристики мають відповідати вимогам і критеріям, що актуальні для типу ландшафтного об'єкту обраного для проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, теоретична частина з викладеною концепцією (ілюстрована за необхідності різноманітним додатковими матеріалами). Інформація супроводжується необхідними підписами та списком використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка другої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Розробка основних положень концепції	5
<i>Всього за аудиторну роботу:</i>	5
Самостійна робота:	
Доопрацювання положень концепції	3
Оформлення пояснювальної записки	2
<i>Всього за самостійну роботу:</i>	5
Всього за лабораторну роботу №2:	10

При оцінюванні роботи враховується:

- актуальність розробленої концепції за темою роботи;
- якість і сучасність обраних концептуальних рішень для вирішення проблем функціональності об'єкту;
- логічність висновків.

Лабораторна робота №3

Тема роботи: Характеристика функціональних елементів використаних для розробки концепції

Мета роботи: Навчитись проводити аналіз елементів ландшафтного об'єкту у концепціях на основі функціональних потреб

Завдання: Провести аналіз елементів композиції ландшафтного об'єкту концепції на основі функціональних потреб.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі концепції розробленої в другій лабораторній роботі, провести аналіз елементів ландшафтною композиції на основі їх характеристик, що мають розкривати концептуальні рішення які враховують функціональні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту.

Хід роботи:

1-ий етап – визначити характеристики елементів композиції, що впливатимуть на якість розкриття концепції на основі функціональних потреб об'єкту проектування;

2-ий етап – надати загальний опис концептуальних рішень що враховує функціональні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

3-ий етап – подати дані аналізу і основних характеристик концепції, що мають забезпечувати функціональність елементів, обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання аналізу елементів композиції, що впливатимуть на якість розкриття концепції на основі функціональних потреб об'єкту проектування, розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдань

- написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо опису елементів і концептуальних рішень запропоновані концепції

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі самостійно зібраного та проаналізованого матеріалу, що подається у вигляді таблиці та необхідних коментарів і роз'яснень у вигляді пояснювальної записки. Елементи запропоновані у ході роботи узгоджуються з викладачем, а їх характеристики мають відповідати вимогам і критеріям, що актуальні для типу ландшафтного об'єкту обраного для проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, теоретична частина з аналітичною таблицею, що розкриває характеристики елементів ландшафтною композиції відповідно до запропонованої концепції (ілюстрована за необхідності різноманітним додатковими матеріалами). Інформація супроводжується необхідними підписами та списком використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка третьої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Аналіз елементів композиції, що представляють основні положення концепції	5
Всього за аудиторну роботу:	5

Самостійна робота:	
Оформлення таблиці	3
Оформлення пояснювальної записки	2
Всього за самостійну роботу:	5
Всього за лабораторну роботу №3:	10

При оцінюванні роботи враховується:

- відповідність елементів та їх характеристик запропонованій концепції для вирішення проблем функціональності об'єкту;
- логічність висновків.

Лабораторна робота №4

Тема роботи: Візуалізація функціональних елементів використаних для розробки концепції

Мета роботи: Навчитись візуалізувати рішення для подальшого представлення основних ідей концепції на основі функціональних потреб

Завдання: Візуалізувати елементи композиції ландшафтного об'єкту, що розкривають ідеї концепції на основі функціональних потреб.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі концепції розробленої в другій лабораторній роботі та аналізу елементів ландшафтною композиції проведеного в третій лабораторній роботі, візуалізувати елементи, що мають розкривати концептуальні рішення які враховують функціональні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту.

Хід роботи:

1-ий етап – провести ескізування елементів композиції, що розкривають ідеї концепції на основі функціональних потреб об'єкту проектування

2-й етап – відібрати та зафіксувати останні варіанти з розроблених ескізів які є найбільш актуальні для розкриття ідеї

3-ий етап – на основі відібраних ескізів провести візуалізацію елементів композиції, що розкривають ідеї концепції на основі функціональних потреб об'єкту проектування за допомогою комп'ютерних графічних програм і редакторів;

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання ескізів елементів композиції, що розкриватимуть ідеї концепції на основі функціональних потреб об'єкту проектування, розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдань

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі попередньо виконаних лабораторних робіт і подається у вигляді візуалізацій з відповідними підписами що вказують на призначення елементів та місць їх використання у композиції об'єкту проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, візуалізація з підписами та необхідними коментарями, що розкривають характеристики елементів ландшафтної композиції відповідно до запропонованої концепції. Підписи супроводжуються приміткою в круглих дужках (розроблено автором).

Критерії оцінювання

Оцінка третьої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Ескізування та візуалізація елементів композиції, що представляють основні положення концепції	10
<i>Всього за аудиторну роботу:</i>	10

Самостійна робота:	
Доопрацювання ескізів та візуалізацій	8
Оформлення пояснювальної записки	2
Всього за самостійну роботу:	10
Всього за лабораторну роботу №3:	20

При оцінюванні роботи враховується:

- відповідність елементів та їх характеристик запропонованій концепції для вирішення проблем функціональності об'єкту;
- логічність висновків.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ

САМОСТІЙНИХ РОБІТ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

Самостійна робота Модуль 1

Тема роботи: Представлення результатів розробки концепції ландшафтного об'єкту на основі функціональних потреб

Мета роботи: Навчитись розробляти і представляти концепцію ландшафтного об'єкту з врахуванням функціональних потреб з метою представлення її ідеї та використання в подальших проектних рішеннях

Завдання: Скласти постерну презентацію, що представляє ідеї концепції на основі функціональних потреб ландшафтного об'єкту.

Перелік завдань.

На основі результатів попередніх робіт, представити основні положення запропонованої концепції які враховують функціональні потреби об'єкту обраного для проектування в аналітичних таблицях, схемах, кресленнях та візуалізаціях. Для демонстрації ідей визначеної концепції

скористатися розробкою презентаційних листів або розробленою презентацією у PowerPoint

1. На основі зібраної, проаналізованої інформації щодо функціональних потреб ландшафтного об'єкту представити сучасні підходи, методи, принципи, що були використані при розробці концепцій з врахуванням функціонального призначення об'єкту проектування;

2. Запропоновану концепцію та її основні положення представити в аналітичних таблицях та схемах для демонстрації ідей визначеної концепції;

3. Представити концепцію у візуалізації її ключових елементів для розкриття ідейного задуму.

Самостійна робота передбачає наступні види робіт:

- збір інформації для розробки концепції ландшафтного об'єкту;
- проведення аналізу та узагальнення зібраної інформації, щодо обраної концепції;
- розробку концепції для об'єктів певного спрямування та представлення її основних положень в аналітичних таблицях та схемах;
- візуалізація основних концептуальних рішень;
- представлення ідей визначеної концепції у вигляді презентаційних листів або презентацією у PowerPoint.

Види робіт	Бальна оцінка
Самостійна робота:	
Формування аналітичних таблиць та схем	10
Оформлення презентації	10
<i>Всього за самостійну роботу:</i>	20

Критерії оцінювання

Оцінювання самостійної роботи проводиться з врахуванням інформативності зібраного матеріалу за обраною темою, якості виконання аналітики, відповідності обраної концепції та якості подачі презентації - максимально 20 балів.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄНИХ ЗНАНЬ ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1

Питання до вивчення Модуль 1

1. Розкрийте питання концептуальності культури дизайну
2. Концепція та художній образ об'єктів дизайнерської творчості
3. Які сучасні тенденції в методах і методиках дизайнерського проектування
4. Які принципи організації процесу дослідження Ви знаєте?
5. Перерахуйте сучасні тенденції в методиках проектування
6. Вкажіть основні етапи процесу дизайнерського проектування
7. Охарактеризуйте основні методи дизайнерського проектування
8. Розкрийте питання проблем і тенденцій у проектуванні ландшафтних об'єктів
9. Перерахуйте основні вимоги до сучасного проектування
10. Охарактеризуйте мету сучасного проектування
11. Ергономіка як наука та її значення для дизайнерського проектування
12. Які принципи та методи ергономіки
13. Охарактеризуйте проблеми організації просторово-предметного середовища
14. Перерахуйте види людської діяльності, що потребують спеціальної організації середовища

15. Яка мета та методологічна основа ергономіки
16. Які методи дослідження в ергономіці Ви знаєте?
17. Вкажіть фактори, що визначають ергономічні вимоги
18. Охарактеризуйте основні напрями ергономіки та перерахуйте основні правила при створенні ергономічного простору
19. Охарактеризуйте принципи функціонального дизайну
20. Які особливості проєктування середовищних об'єктів
21. Перерахуйте та надайте характеристику функціонально-просторовим різновидам середовища
22. Від чого залежить екологічне функціонування великих міст. Що таке екореконструкція міського середовища
23. Що таке ландшафтно-екологічний підхід до вивчення проблем формування штучного середовища

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

Лабораторна робота №5

Тема роботи: Аналіз аналогів концепцій, що базуються на основі естетичних потреб ландшафтних об'єктів

Мета роботи: Проаналізувати концептуальні рішення на основі існуючих аналогів закордонного та вітчизняного досвіду, що базуються на основі естетичних потреб ландшафтних об'єктів

Завдання: Проаналізувати існуючі аналоги концептуальних рішень актуальні для організації території ландшафтних об'єктів на основі естетичних потреб.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

Аналіз аналогів концептуальних рішень має враховувати основні естетичні потреби що виникають при формуванні середовища ландшафтного об'єкту - це стосується:

питань формотворення при розробці планування території та елементів композиції ландшафтного об'єкту певного типу;

використання колористики в композиції ландшафтного об'єкту;

особливості використання фактурних і текстурних поєднань на основі їх декоративних якостей;

Хід роботи:

1-ий етап – збір матеріалу для проведення аналітичної роботи (аналіз матеріалів дослідження теорії для певного типу ландшафтного об'єкту);

2-ий етап – визначити особливості, що впливають на підвищення естетики території ландшафтного об'єкту при розробці її загальної концепції;

3-ий етап – подати дані аналізу в текстовій формі.

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

збір інформації для аналізу закордонного та вітчизняного досвіду аналогів концептуальних рішень зазначених у завданні роботи

написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо аналізу зібраного теоретичного матеріалу

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі самостійно зібраного та проаналізованого матеріалу у вигляді пояснювальної записки характеристики мають відповідати визначеним у рекомендаціях вимогам.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, вступ, аналіз та висновки. Інформація по мірі можливостей ілюструється, обов'язковими є підписи до рисунків і список використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Аналіз і узагальнення теоретичного матеріалу формування висновків	5
Всього за аудиторну роботу:	5
Самостійна робота:	
Актуальність зібраної інформації, якість та інформативність ілюстративного матеріалу	2
Формування текстової частини роботи	3
Всього за самостійну роботу:	5
Всього за лабораторну роботу №5:	10

При оцінюванні роботи враховується:

- актуальність проведеного аналізу за темою роботи;

- логічність висновків;
- якість оформлення матеріалу.

Лабораторна робота №6

Тема роботи: Розробка концептуальних рішень з дотриманням естетичних потреб

Мета роботи: Навчитись проводити розробку концепції ландшафтного об'єкту на основі естетичних вимог

Завдання: Розробити концепцію обраного для проектування ландшафтного об'єкту враховуючи його естетичні потреби.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі аналізу проведеного в попередній лабораторній роботі розробити власну концепцію, що враховує естетичні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Хід роботи:

1-ий етап – визначити теорії, методи, принципи та підібрати елементи, що пропонується використати для розробки концепції на основі естетичних вимог;

2-ий етап – надати загальний опис концептуальних рішень що враховує естетичні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання концептуальних рішень розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдань

- написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо рішень запропоновані концепції

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі зібраного та проаналізованого матеріалу у вигляді пояснювальної записки Елементи запропоновані у ході роботи узгоджуються з викладачем, а їх характеристики мають відповідати

вимогам і критеріям, що актуальні для типу ландшафтного об'єкту обраного для проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, теоретична частина з викладеною концепцією (ілюстрована за необхідності різноманітним додатковими матеріалами). Інформація супроводжується необхідними підписами та списком використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка другої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Розробка основних положень концепції	5
<i>Всього за аудиторну роботу:</i>	5
Самостійна робота:	
Доопрацювання положень концепції	3
Оформлення пояснювальної записки	2
<i>Всього за самостійну роботу:</i>	5
Всього за лабораторну роботу №6	10

При оцінюванні роботи враховується:

- актуальність розробленої концепції за темою роботи;
- якість і сучасність обраних концептуальних рішень для вирішення естетичних потреб об'єкту;
- логічність висновків.

Лабораторна робота №7

Тема роботи: Естетична характеристика елементів використаних для розробки концепції

Мета роботи: Навчитись проводити аналіз елементів ландшафтного об'єкту у концепціях на основі естетичних потреб

Завдання: Провести аналіз елементів композиції з врахуванням естетичних потреб ландшафтного об'єкту.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі концепції розробленої в другій лабораторній роботі, провести аналіз елементів ландшафтною композиції на основі їх характеристик, що мають розкривати концептуальні рішення які враховують естетичні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту.

Хід роботи:

1-ий етап – визначити характеристики елементів композиції, що впливатимуть на якість розкриття концепції на основі естетичних потреб об'єкту проектування;

2-ий етап – надати загальний опис концептуальних рішень, що враховує естетичні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту

3-ий етап – подати дані аналізу і основних характеристик концепції, що мають забезпечувати естетичність елементів, обраного для проектування ландшафтного об'єкту

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання аналізу елементів композиції, що впливатимуть на якість розкриття концепції на основі естетичних потреб об'єкту проектування, розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдань

- написання текстової частини роботи (пояснювальна записка) яка повинна містити інформацію щодо опису елементів і концептуальних рішень запропоновані концепції

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі самостійно зібраного та проаналізованого матеріалу, що подається у вигляді таблиці та необхідних коментарів і розяснень у вигляді пояснювальної записки. Елементи запропоновані у ході роботи узгоджуються з викладачем, а їх характеристики мають відповідати вимогам і критеріям, що актуальні для типу ландшафтного об'єкту обраного для проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, теоретична частина з аналітичною таблицею, що розкриває характеристики елементів ландшафтною композиції відповідно до запропонованої концепції (ілюстрована за необхідності різноманітним додатковими матеріалами). Інформація супроводжується необхідними підписами та списком використаних джерел інформації з посиланнями на них.

Критерії оцінювання

Оцінка третьої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Аналіз елементів композиції, що представляють основні положення концепції	5
<i>Всього за аудиторну роботу:</i>	5
Самостійна робота:	
Оформлення таблиці	3
Оформлення пояснювальної записки	2
<i>Всього за самостійну роботу:</i>	5
<i>Всього за лабораторну роботу №7:</i>	10

При оцінюванні роботи враховується:

- відповідність елементів та їх характеристик запропонованій концепції для вирішення проблем функціональності об'єкту;
- логічність висновків.

Лабораторна робота №8

Тема роботи: Візуалізація елементів використаних для розробки концепції на основі естетичних потреб ландшафтного об'єкту

Мета роботи: Навчитись візуалізувати рішення для подальшого представлення основних ідей концепції на основі естетичних потреб

Завдання: Візуалізувати елементи композиції ландшафтного об'єкту, що розкривають ідеї концепції на основі естетичних потреб.

Методичні рекомендації до виконання роботи:

На основі розробленої концепції та аналізу елементів ландшафтною композиції, що представляються студентом в попередніх лабораторних роботах, візуалізувати елементи, що мають розкривати концептуальні рішення які враховують естетичні потреби обраного для проектування ландшафтного об'єкту.

Хід роботи:

1-ий етап – провести ескізування елементів композиції, що розкривають ідеї концепції на основі естетичних потреб об'єкту проектування

2-й етап – відібрати та зафіксувати останні варіанти з розроблених ескізів які є найбільш актуальні для розкриття ідеї

3-ий етап – на основі відібраних ескізів провести візуалізацію елементів композиції, що розкривають ідеї концепції на основі естетичних потреб об'єкту проектування за допомогою комп'ютерних графічних програм і редакторів;

Перелік завдань для самостійного опрацювання передбачає:

- доопрацювання ескізів елементів композиції, що розкриватимуть ідеї концепції на основі естетичних потреб об'єкту проектування, розроблених під час аудиторного заняття відповідно до означених завдань

Форма подання результатів виконаної роботи

Робота виконується на основі попередньо виконаних лабораторних робіт і подається у вигляді візуалізацій з відповідними підписами, що вказують на призначення елементів та місць їх використання у композиції об'єкту проектування.

Для оформлення пояснювальної записки обов'язкові: титульна сторінка, візуалізації з підписами та необхідними коментарями, що розкривають характеристики елементів ландшафтної композиції відповідно до запропонованої концепції. Підписи супроводжуються приміткою в круглих дужках (розроблено автором).

Критерії оцінювання

Оцінка третьої роботи складається з суми балів за окремі види робіт, що включають оцінювання аудиторної і самостійної роботи

Види робіт	Бальна оцінка
Аудиторна робота:	
Ескізування та візуалізація елементів композиції, що представляють основні положення концепції	10
Всього за аудиторну роботу:	10
Самостійна робота:	
Доопрацювання ескізів та візуалізацій	8
Оформлення пояснювальної записки	2
Всього за самостійну роботу:	10
Всього за лабораторну роботу №8:	20

При оцінюванні роботи враховується:

- відповідність елементів та їх характеристик запропонованій концепції для вирішення проблем естетики об'єкту;
- логічність висновків.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ РОБІТ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 2

Самостійна робота Модуль 2

Тема роботи: Представлення результатів розробки концепції ландшафтного об'єкту на основі естетичних потреб

Мета роботи: Навчитись розробляти і представляти концепцію ландшафтного об'єкту з врахуванням естетичних потреб з метою представлення її ідеї та використання в подальших проектних рішеннях

Завдання: Скласти постерну презентацію, що представляє ідеї концепції на основі естетичних потреб ландшафтного об'єкту.

Перелік завдань.

На основі результатів попередніх робіт другого модуля, представити основні положення запропонованої концепції які враховують естетичні потреби об'єкту обраного для проектування в аналітичних таблицях, схемах, кресленнях та візуалізаціях. Для демонстрації ідей визначеної концепції скористатися розробкою презентаційних листів або розробленою презентацією у PowerPoint

1. На основі зібраної, проаналізованої інформації щодо естетичних потреб ландшафтного об'єкту представити сучасні підходи, методи, принципи, що були використані при розробці концепцій з врахуванням естетики об'єкту проектування;

2. Запропоновану концепцію та її основні положення представити в аналітичних таблицях та схемах для демонстрації ідей визначеної концепції;

3. Представити концепцію у візуалізації її ключових елементів для розкриття ідейного задуму.

Самостійна робота передбачає наступні види робіт:

- збір інформації для розробки концепції ландшафтного об'єкту;
- проведення аналізу та узагальнення зібраної інформації, щодо обраної концепції;
- розробку концепції для об'єктів певного спрямування та представлення її основних положень в аналітичних таблицях та схемах;
- візуалізація основних концептуальних рішень;
- представлення ідей визначеної концепції у вигляді презентаційних листів або презентацією у PowerPoint.

Види робіт	Бальна оцінка
Самостійна робота:	
Формування аналітичних таблиць та схем	10
Оформлення презентації	10
<i>Всього за самостійну роботу:</i>	20

Критерії оцінювання

Оцінювання самостійної роботи проводиться з врахуванням інформативності зібраного матеріалу за обраною темою, якості виконання аналітики, відповідності обраної концепції та якості подачі презентації - максимально 20 балів.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄНИХ ЗНАНЬ

ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 2

1. Які основні фактори та чинники при формоутворенні об'єкта (елемента, предмета)?
2. Охарактеризуйте конструктивні чинники формоутворення об'єкта (предмета, елемента)
3. Як форма впливає на вираження образу в дизайні
4. Що таке стилізація і трансформація
5. Наведіть приклади де можливе використання стилізації та трансформації форми в ландшафтному дизайні
6. Охарактеризуйте естетичні чинники формоутворення об'єкта (елемента, предмета)
7. Які особливості використання кольору в ландшафтних композиціях?
8. Який психологічний вплив кольору на людину?
9. Який фізіологічний вплив кольору на людину?
10. Які колірні асоціації Ви знаєте?
11. У чому проявляється естетична виразність фактури в ландшафтних композиціях?
12. Бачення як форма сприйняття та передачі візуальної інформації
13. Проектна ідея та її втілення на етапі розробки концепції
14. Феномен та фактори впливу візуального сприйняття
15. Розкрийте поняття терміну семіотика
16. Які стадії впровадження семіотики в теорію композиції Ви знаєте?
17. Розкрийте питання системи символів

18. Охарактеризуйте основні семантичні аспекти ландшафтної архітектури
19. Наведіть приклади психологічних моделей сприйняття ландшафтного простору
20. Назвіть основні фактори впливу та актуальні аспекти формування сучасних садів
21. Як основні аспекти сучасного мистецтва вплинули на концептуальність ландшафтних проєктів
22. Що таке Ленд-арт
23. Які особливості концепцій кінетичних садів
24. Які особливості концепцій садів «Артефактів»
25. Що покладено в основу концепцій садів з використанням інсталяцій

КОРОТКИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Модуль 1

Функціональні основи концептуального проектування ландшафтних об'єктів

Тема 1-2. Концептуальність дизайну

1. Концептуальність культури дизайну
 2. Концепція та художній образ об'єктів дизайнерської творчості
 3. Сучасні тенденції в методах і методиках дизайнерського проектування
 4. Проблеми і тенденції у проектуванні ландшафтних об'єктів
1. Концептуальність культури дизайну

Творча суть концептуалізму направлена на використання

- мислення,
- інтелекту в створенні і споживанні творів мистецтва та інших естетичних і культурних цінностей

Концептуалізацію творчості можна вважати, як настанову на усвідомлення її ціннісного змісту, на прояв тих художніх і духовних цінностей, які ствержуються або які є неприйнятними в даному художньому творі.

Культура дизайну – це вищий рівень сфери дизайну, який є надбудовою над поточним проєктним процесом перетворення або відтворення середовища; над такими його складовими як проєктуючі співтовариства, проєктне господарство; частини середовища, що проєктується; інфраструктурою дизайну.

Культура дизайну включає в себе:

- ціннісно-значимі образи предметного середовища, яке проектується,
- незалежно від того, виникли вони самі собою, чи були в неї вмонтовані, згідно волі дизайнера;
- творчі концепції, які є змістом творчої свідомості і програми, які є змістом творчої волі, а також методики, евристики і т.п.;
- процеси осмислення, чуттєвого і інтуїтивного сприйняття, у культурі дизайну і дотичні до неї ціннісні стани творчої свідомості, волі, необхідні для особистої реалізації процесу проектування.

2. Концепція та художній образ об'єктів дизайнерської творчості

Концепція (лат. *conceptio* – розуміння) – система поглядів, те або інше розуміння явищ і процесів; єдиний, визначальний задум. У мистецтві – ідейно-творчий задум твору.

Концепція істотно відрізняється від теорії не тільки своєю певною незавершеністю але й недостатньою верифікованістю (перевіркою достовірності). Очевидно, її можна вважати сурогатною формою теорії. Головне призначення концепції полягає в інтеграції певного масиву знання, у прагненні використовувати його для пояснення, пошуку закономірностей.

Проходячи через перевірку фактами, концепція уточнюється як за змістом, так і з погляду її пізнавальних меж. При цьому вона може й не витримати випробування практикою і бути знехтуваною. Особливо часто це відбувається на тих етапах розвитку науки, коли потреба у поясненні об'єктів зумовлює виникнення безлічі концептуальних підходів, які інтегрують знання і дають більш-менш коректні пояснення.

Мистецтво – галузь людської культури, в якій за допомогою знаків через конкретні образи світу виражаються його узагальнені сенси. Зазвичай поділяється на літературу, образотворче мистецтво, декоративно-ужиткове, сценічне, музику та архітектуру.

Концепція дослідження – система початкових теоретичних положень, яка є основою дослідницького пошуку. У процесі наукового пошуку прийняті початкові положення перевіряють, розвивають, коригують, за необхідності – відкидають (зміна або модернізація концепції).

Концепція містить у собі:

Методологію дослідження, тобто систему принципів дослідження, яка базується на *діалектичному методі* та *системному підході*.

Набір методів проведення досліджень, які являють собою способи збору, обробки та аналізу даних.

Діалектичний метод - це метод філософії; у загальному значенні вміння знаходити істину в ході раціональної дискусії між людьми, що мають різні погляди.

Системний підхід (системне мислення) – напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як модель системи

Концепція дослідження – система початкових теоретичних положень, яка є основою дослідницького пошуку. У процесі наукового пошуку прийняті початкові положення перевіряють, розвивають, коригують, за необхідності – відкидають (зміна або модернізація концепції).

Принципи організації процесу дослідження:

- який характер дослідження (теоретичний, описовий, аналітичний, емпіричний);
- які залучаються ресурси;
- хто є виконавцем;
- терміни;
- мета;
- завдання;
- програма дослідження.

Формування художнього образу об'єктів дизайнерської творчості орієнтоване на виявлення в їхньому вигляді властивого їм культурного сенсу, тієї ролі, яку вони покликані відігравати в цілісному соціально-культурному контексті життєдіяльності людей.

Художньо-образне моделювання властивостей об'єкта включає в себе виявлення в об'єкті його функції (функцій), що реалізується в конструкції (розрахованої на певні технології виготовлення і матеріали), способи використання об'єкта, що знаходить відображення в його формі з урахуванням утилітарних і естетичних запитів і переваг тих чи інших груп споживачів, орієнтації на певні ситуації і середовище сприйняття і використання об'єкта.

3. Сучасні тенденції в методах і методиках дизайнерського проектування

Сучасні тенденції в методиках проектування.

У сучасній методиці дизайну для досягнення естетичної виразності виробів у яких переважає *технічне (функціональне)призначення* виділяють:

- а) забезпечення оптимального функціонування;
- б) застосування технічно прогресивних матеріалів, конструкції, технологічних процесів;
- в) наочне виявлення в формі закономірностей її функціонального і технічної будови, врахування композиційно-стилістичних вимог.

Для виробів, що створюються з переважанням *естетичних вимог*, найважливішими умовами є:

- а) дотримання стилю, слідування модним тенденціям, образному змісту;
- б) досконалість композиційного рішення;
- в) врахування технічних, конструктивних, технологічних і інших моментів формоутворення.

Основні етапи процесу дизайнерського проектування.

1. Початковим процесом являється складання передпроектного аналізу. На цьому етапі збирається інформація про проектуваному виробі, іде пошук аналогів, визначається проектна ситуація.

2. Наступний етап процесу проектування це ескізування, що складається в пошуку якомога більшої кількості можливих варіантів проектного рішення.

3. Паралельно з етапом ескізування, здійснення етапу пошукового макетування. Воно необхідне для того, щоб відчувати ескізні варіанти не тільки в графіку, але і в обсязі.

4. Далі йде етап дизайн-проекту. У ньому здійснюється проектування на основі обраного з усієї маси ескізів кращого або оптимального проектного варіанту. На цьому етапі проект уже розроблено досконально.

5. Найчастіше паралельно з дизайн-проектом виготовляється і демонструється макет. Він виконується наближеним за зовнішнім виглядом до реального вигляду спроектованого об'єкта.

6. Далі йде етап робочих креслень, котрий здійснюється не дизайнером, але за його участю у вигляді авторського нагляду.

Основні методи дизайнерського проектування.

Методи дизайн проектування та виробництво можна розділити на 2 великі групи:

1-я група - це методи, коли проектувальник розглядається як чорний ящик;

У даному випадку мається на увазі, що найважливіша частина процесу проектування відбувається в голові проектувальника, в певній мірі в області, яка не підпорядкована свідомості. Відстоюючи таку точку зору, теоретики творчого підходу протиставляють себе прихильникам поглядів на проектування як на логічний процес.

На цьому заснований метод мозкової атаки або мозкового штурму. Він заснований на тому, що якщо людину вважати чорним ящиком, розумно

припустити, що усунення фільтрів на виході, щонайменше, збільшить кількість вихідних сигналів.

2-га група - методи, коли проектувальник розглядається як прозорий ящик.

Здебільшого методи проектування мають на меті об'єктування процесу і результатів мислення. У даному випадку мається на увазі, що проектувальник завжди цілком усвідомлює свої дії і їх причини.

Методи, в яких проектувальник розглядається як прозорий ящик, характеризуються такими загальними рисами:

- цілі і критерії задаються заздалегідь;
- пошук рішення передуює проведенню аналізу;
- оцінка результатів дається в основному в словесній формі і побудована на логіці;
- заздалегідь фіксуються стратегії, тобто певний порядок дій.

4. Основні проблеми і тенденції у проектуванні середовища.

Середовище життя людини є: природне, соціальне, штучне (техногенне).

Середовище – це сукупність умов існування людини та суспільства. У соціології під соціальним середовищем людини розуміють економічні, політичні, соціальні, духовні, територіальні умови, що впливають на становлення особистості.

Соціальне середовище (в сучасній соціальній теорії називається «соціальне мільйо», від фр. *milieu*, [mi'ljø:] – *середина*) – оточуючий зовнішній соціальний світ (соціум) – норми, закони, правила, традиції, які впливають на людину або соціальну групу. Включає в себе суспільні (матеріальні та духовні) умови становлення, існування, розвитку та діяльності людей, які тісно пов'язані з суспільними відносинами, у які ці люди включені.

Техногенне середовище – середовище, створене людиною. Як правило, поділяють на побутове та виробниче.

Побутове середовище – це середовище проживання людини, що містить сукупність житлових будівель, споруд спортивного і культурного призначення, а також комунально-побутових організацій і установ. Параметрами цього середовища є розмір житлової площі на людину, ступінь електрифікації, газифікації житла, наявність центрального опалення, холодної та гарячої води, рівень розвитку громадського транспорту та ін.

Виробниче середовище м це середовище, в якому людина здійснює свою трудову діяльність. Воно містить комплекс підприємств, організацій, установ, засобів транспорту, комунікацій тощо. Виробниче середовище характеризується передусім параметрами, які специфічні для кожного виробництва і визначаються його призначенням.

Аналіз найбільш вдалих проектних рішень показав, що людина не може здійснити поліпшення свого оточення ні за допомогою повного поневолення природи, ні за допомогою можливого відновлення природи до її первинного вигляду, ні шляхом заперечення природи, а досягав цього швидше за все шляхом гармонійного об'єднання своєї роботи з роботою природи. Досягнення гармонійного об'єднання можливе за рахунок: – злиття технічних форм з природними; перенесення природи – пагорбів, ярів, сонячного світла, води, рослин і повітря – на ділянки, що проектуються; обдуманого розміщення своїх споруд серед пагорбів, уздовж річок і долин природного ландшафту.

Проблеми сучасної взаємодії людини і природи.

Проектувальники, повинні врахувати тривожний факт, що розміщення основного міського, приміського і сільського будівництва погано продумано, воно розкидано і не відповідає існуючому ландшафту. У розташуванні населених зон і магістралей часто немає логічного взаємного зв'язку, немає зв'язку з топографічними, кліматичними, фізіологічними і економічними факторами. Розвиток відбувається по частинам, випадково, без логіки.

Мета сучасного проектування.

У результаті спостережень встановлено, що правильне проектування не досягається шляхом вирішення окремої проблеми.

Досконале проектування вирішує кожен приватну проблему як елемент цілісної та незаперечної концепції, яка повинна бути очевидна для проектувальника.

Метою проектувальника є створення для людства кращого оточення для кращого способу життя.

Ідеальне оточення повинно бути світом порядку і краси світом де напруга і незручності в основному зникли, де людина може досягнути свого найвищого розвитку.

Ідеальне оточення для людини ніколи не може бути створено в остаточному вигляді, а будучи одного разу створеним, воно не може бути збережено в постійній формі, воно повинно постійно змінюватись в міру зміни вимог людини.

Ідеал, цілком ймовірно, ніколи не буде досягнутий, але проектування, спрямоване до створення ідеального оточення, має бути основною проблемою, наукою і метою для всіх проектувальників.

Вимоги до сучасного проектування.

1. Все, що проектується для людини, має, безумовно, відповідати її масштабу, задовольняти її зір, смак слух, нюх і дотик.

2. Проектувальники, мають справу не тільки з ділянками, просторами та матеріалами, не тільки з інстинктами і відчуттями, але також і з концепціями та ідеями - продуктами людського розуму.

3. Проекти повинні зацікавити інтелект людини. Вони повинні здійснити його надії і відповідати його прагненням.

4. Недостатньо пристосувати оточення до людини – творчість сучасного проектувальника має задовольняти потреби людини, доставляти йому задоволення, створювати потрібний настрій.

5. Архітектор-проектувальник також повинен мати знання про соціальні і індивідуальні потреби різних людей. У всі віки проектування

велося виключно для людини і не тільки відображало культуру і філософію, але і активно формувало їх.

Тема 3. Особливості проектування об'єктів ландшафтного середовища

1. Обумовлене сприйняття та послідовність у ландшафтному середовищі.

2. Рух, форма та концептуальний задум у дизайні середовища.

3. Пішохідний рух по території об'єкту.

1. Обумовлене сприйняття та послідовність у ландшафтному середовищі

Вимоги до сучасного проектування.

Все, що проектується для людини, має, безумовно, відповідати її масштабу, задовольняти її зір, смак слух, нюх і дотик.

Проектувальники, мають справу не тільки з ділянками, просторами та матеріалами, не тільки з інстинктами і відчуттями, але також і з концепціями та ідеями - продуктами людського розуму.

Проекти повинні зацікавити інтелект людини. Вони повинні здійснити його надії і відповідати його прагненням.

Недостатньо пристосувати оточення до людини творчість сучасного проектувальника має задовольняти потреби людини, доставляти йому задоволення, створювати потрібний настрій.

Архітектор-проектувальник також повинен мати знання про соціальні і індивідуальні потреби різних людей. У всі віки проектування

велосся виключно для людини і не тільки відображало культуру і філософію, але і активно формувало їх.

Сприйняття відвідувача залежить від:

- визначеної вікової і соціальної групи,
- від ціннісної орієнтації,
- способу життя,
- традицій,
- вдачі і звичаїв у даній місцевості,
- настрою людини, групи.

Характер сприйняття залежить від виду занять людини, форм відпочинку (активний відпочинок, пізнання, розваги, тихий відпочинок і т.п.)

Сприйняття може бути:

- навмисним (цілеспрямованим) з динамічними формами руху або демонстрації елементів природи, архітектури, мистецтва (*екскурсії, рух до визначених об'єктів, огляд об'єктів науково-пізнавального характеру і т.д.*)
- ненавмисним (мимовільним), при якому немає заздалегідь поставленої мети.

Найбільш специфічними факторами зорового сприйняття є: умови орієнтації в природному ландшафті; динаміка природної освітленості; рухливість колориту.

Обумовлене сприйняття.

Наші враження від об'єкта або простору обумовлені тими об'єктами або просторами, які нам вже відомі або які ми передчуваємо.

Світлий, залитий сонцем двір стає тим більш приємний, якщо ми тільки що покинули листяну прохолоду укриття.

Плескіт і водяний пил фонтану ми цінуємо вище, коли підходимо до нього по жаркому сухому випаленому сонцем двору.

Широке вільний простір стає для нас більше і вільніше, коли ми усвідомлюємо, що позаду чи попереду нього ми відчували або ж відчутний вузькість тісного обмеженого простору.

Таким чином ми плануємо не одне єдине відчуття, а скоріше послідовність обумовлених відчуттів, яка посилить взаємозв'язок і вплив кожного з них і підтримає єдиний задум концепції.

Коли ми рухаємося через простір або комплекс просторів, ми підсвідомо пам'ятаємо той простір, який ми пройшли і відчули. Таким чином ми орієнтуємося назад в часі і просторі, так само як і вперед, і знаходимо, що кожна орієнтація надає значення іншій орієнтації і всім іншим.

Послідовність.

З точки зору проектування послідовність може бути визначена як те що володіє безперервністю зміни вражень або відчуттів.

Послідовність не має іншого значення, крім як для людини в міру того, як вона її відчуває.

Більшість людських відчуттів відноситься до запланованих або незапланованих послідовностей.

У природі послідовності випадкові і вільні.

Іноді відбуваються з наростанням, як, наприклад, при підйомі з низини на вершину гори;

вони можуть бути спрямованими, як, наприклад, курс на захід;

можуть бути звернені всередину - з освітленого сонцем узлісся до його тінистих глибин;

послідовність може бути виражена в прогресії обгородженого простору - прогресії складності, інтенсивності, зручності або охоплення.

Запланована послідовність є виключно ефективним засобом проектування і розкриття концептуального задуму.

Вона може викликати рух, вказувати напрямок, вселяти настрій, розкривати або «пояснювати» об'єкт або серію об'єктів в просторі і розвивати ідею основної концепції.

- *Послідовність може бути простою, ускладненою або складною.*
- *Вона може бути підтримана, перервана, змінена або модульована.*

- *Вона може наростати або розсіюватися, і вона може бути витонченою або потужною.*

Послідовність повинна пояснювати, висловлювати або обігрувати елементи, зони і простори, якими ми користуємося або які перетинаємо. Кожна послідовність має характерний ритм і збуджує емоційний відгук, піддається досить точному передбаченню.

Якщо просторова послідовність відзначена ритмічним повторенням одного або більше просторових якостей - розміром, формою, кольором, освітленням або структурою - тема стає очевидною. Залежно від її природи, інтенсивності і ступеня охоплення вона може надавати як слабкий, так і надзвичайно сильний емоційний вплив.

2. Рух, форма та концептуальний задум у дизайні середовища

Більшість об'єктів, створених людиною, мають значення для людини тільки в тій мірі, в якій він їх сприймає.

Концептуальний задум може розкриватися за допомогою ліній або графіка руху, який веде у напрямку до об'єктів, крізь них, під ними, над ними навколо них.

Графік руху є головною рисою будь-якого проекту, оскільки саме він визначає темп і характер пересування, формує відчуття від ідеї концепції та пов'язаним зоровим розгортанням загального задуму.

Кожен об'єкт як щось реальне, нами сприймається, існує як в часі, так і в просторі. Це означає, що об'єкт не може бути охоплений в усій своїй повноті в якийсь один момент або з якої-небудь однієї точки спостереження. Він сприймається скоріше за допомогою потоку вражень. Перебуваючи в русі, ми бачимо ряд зображень, які зливаються в одне велике зорове усвідомлення будь-якого об'єкта, простору або пейзажу. Звичайно, сприйняття не обмежується тільки одним зором. В цей процес можуть бути залучені всі почуття - зір, нюх, дотик і слух.

Темп, порядок, тип і ступінь сприйняття об'єкту регулюються проектом. Значна роль належить тут запроектованому графіку руху. Рух направляється формою і концептуальним задумом. Запроектований рух має бути сприйнятливий і вдало дозволений.

Кінематика руху. За проектом лінія або траєкторія, що викликає рух може бути: логічно-послідовною, обхідною, окружною, звивистою, петляючою, зигзагоподібною, рикошетною, гіперболічною, відцентровою, центрострімкою, у вигляді дуги або прямого променя, такою що хаотично звивається, що піднімається, що опускається. За швидкістю рух може варіювати від повільно-повзучого до стрімкого.

Фактори що спонукають. Людина має звичай рухатися: в логічній послідовності наростання руху; по лініях найменшого опору; по найлегшим ухилам; по лініях, певним напрямними формами, знаками або символами; у напрямку до того, що приносить задоволення; що прагне до зміни - від холоду до тепла, від сонця до тіні, від тіні до сонця; до того, що становить інтерес; до того, що збуджує цікавість; до точок входу; до того, що гостинно; до точок контрасту; щоб досягти мети; до точок найбільш багатой фактури або кольору; для відчуття захвату досягнутої висотою, пройденою відстанню, подоланими труднощами; в поспіху - прямим шляхом, не поспішаючи, обхідним шляхом; відповідно до графіка руху; відповідно до використання певних форм проекту; до того, що красиво, живописно; для відчуття руху, що приносить задоволення; для відчуття зміни простору; на відкритий простір в безрозсудною сміливості; у напрямку до укриття в разі загрози; у напрямку до порядку в разі втоми від плутанини; у напрямку до безладу, в разі втоми порядком.

Відразливі чинники. Людину зазвичай відштовхують: перешкоди, круті схили, неприємне, одноманітне, нецікаве, нудне, очевидне, неприступне, те, що потребує зусиль, небезпека, трудність, безладне, потворне.

Показчики руху. Людина направляється або керується за допомогою: розміщення природних або конструктивних форм; намічених

графіків руху; перешкод, екранів, які поділяють простір елементів; динамічних ліній плану; знаків; символів; технічних перешкод (як, наприклад, ворота, бортові камені).

Побудники відпочинку. Людину спонукають до зупинки: умови комфорту, розваги або відпочинку; можливість усамітнення; можливість більш повного сприйняття виду, об'єкту чи деталі; можливість зосередитися; обмеження руху; неможливість подальшого руху; охоплення нерішучістю; досягнення оптимального положення.

Відстань як перешкода. Відстань, особливо в зв'язку з транспортуванням, розглядається як перешкода, яку треба подолати: район, який необхідно перетнути, і простір, який необхідно перекрити. Там, де швидкість і економічність є вирішальними факторами, на проектувальнику лежить обов'язок вибрати або винайти маршрут, який був би настільки прямолінійний, наскільки це практично можливо, і який створював би мінімум ускладнень. Такий маршрут повинен мати оптимальні ухили і профіль. Повинні бути забезпечені відповідні швидкість і щільність потоку руху. Рух різних типів і швидкості має бути класифікований і розділений. Всі перешкоди повинні бути прибрані. Всілякими засобами повинна бути забезпечена безпека руху. Всі об'єкти і елементи, розташовані уздовж маршруту, повинні полегшувати свободу руху і висловлювати її. Шляхи руху повинні бути не тільки ефективними і вільними, але і створювати враження ефективності і свободи.

Позитивні якості відстані. Відстань є функцією площі, а площа - функцією простору; і площа і простір цінуються звичайно. У світі зростаючої експансії ми часто сумуємо щодо збільшення простору і намагаємося розширити кордони, що стискають нас. Там, де кордони зафіксовані, ми прагнемо розширити їх за рахунок будь-яких хитрощів в проекті. Розширюємо і збільшуємо видимі відстані. Це високе мистецтво багато років тому було освоєно там, де людям доводилося жити в тісноті - на укріпленому острові, на вершині гори або в межах міської стіни. Це мистецтво, якому ми

повинні знову навчитися, і яке ми повинні розвинути далі в умовах підвищеної планувальної концентрації і зростаючої щільності населення в найближчому майбутньому.

Модуляція простору. Те, що ми прагнемо знайти в навколишньому просторі гармонію і єдність, властиво будь-якому добре задуманому твору мистецтва, і є встановленим фактом. Нас тягне до таких місць, ми протестуємо проти вторгнення недоречною деталі. Людина, що знаходиться в русі, отримує величезне задоволення від відчуття зміни – зміни фактур, світла, якості, фактури, запаху, зорових вражень, що розкриваються, або видів і плавної модуляції об'єктів, просторів пейзажів. Він отримує задоволення від зони, вирішеної по колориту, лінії і будові таким чином, що вона відповідала запроектованій функції і висловлювала цю функцію. Людина насолоджується рухом по напрямку до простору і крізь нього, навколо об'єму або нього. Людина також насолоджується рухом з одного простору в інший, відчуттям послідовного переходу з простора в простір. Такий перехід може бути зроблений дуже тонко, або на контрасті.

3. Пішохідний рух по території об'єкту

Впорядкований підхід.

Людина-пішохід, що рухається з місця на місце або просто відпочиває; має для проєктувальника першорядне значення. Дійсно, він звичайно є єдиною причиною, а його реакція - єдиною метою проєктування.

Людина, що знаходиться в русі, піддається впливу фізичного оточення, через яке він проходить. Тому, людина, що рухається до місця призначення, має бути заздалегідь підготовлена до сприйняття цього місця або ж, рухаючись у напрямку до очікуваного відчуття, має бути підготовлена до такого відчуття.

Властивості пішохідного руху найкраще зрозумілі в порівнянні з властивостями потоку або річки.

Рух пішки на зразок поточної води слідує по шляху найменшого опору

- тяжіє до найкоротших відстаней, від точки до точки
- має інерцію
- має силу
- руйнує

Швидкий рух вимагає прямого гладкого русла зі збільшеною шириною на вигинах. Якщо цього не забезпечити, таке русло виникає стихійно. Як швидка річка згладжує нерівні берега, підрізає виходи скель, спрямляє вигини, так і пішохідний рух усередині працює над обмежуючими рух або виступаючими формами або ж пробиває своє русло по новому більш вільному шляху.

Напрями руху створені людиною визначають шлях, швидкість і граничний обсяг руху по ньому. Пішохідні доріжки фіксують шлях і визначають рух. Шлях по горизонтальній рівнині, шлях такого руху може визначатися змінними факторами, що не піддаються передбаченню.

Перетин. При проектуванні передбачаються точки найбільшого завихрення і перетину. Таке

завихрення часто виявляється позитивною якістю, як, наприклад, в тих місцях, де бажані збудження, активність або значний інтерес, там, де потік руху повинен бути по необхідності уповільнений, або ж там, де відповідно до функцій плану людей змушують крутитися, тупцювати і штовхатися, як це буває, наприклад, на ринку, на торговельній виставці, в парку розваг або на сільському ярмарку.

Ступінь і характер такого сум'яття можуть бути передбачені заздалегідь. Там, де повинні злитися в один швидкий, вільний потік два або більше перехресних потоки руху. Зона злиття повинна бути розширена і мати таку форму, щоб забезпечити плавно наростаючий перехід і безперервність потоку відвідувачів. Перетин потоків руху має виражати функції, викликані фактом зіткнення. Місце зустрічі потоків має суттєве стратегічне значення, бо

тут зливаються не тільки дві системи, але зустрічаються різні функції, які продовжуються в подальшому як одна.

Видимий предмет. Багато видимих предметів пішохід сприймає під час руху і на рівні очей. Пішохідна прогулянка найбільш поширений засіб пересування при проведенні часу на ландшафтному об'єкті, а в деяких випадках єдино можливий засіб переміщення. Траєкторія руху і його швидкість можуть бути точно зафіксовані. Або ж рух може бути абсолютно вільним з максимальним числом різноманітних шляхів і різноманітними враженнями. Повільний рух збуджує інтерес до деталей. Людина, що поспішає не виносить перешкод, а людина, що рухається не поспішаючи, із задоволенням сприймає відхилення руху і відволікання уваги. Її мало цікавить сам рух, вона отримує задоволення від предметів, які бачить або відчуває. Вона чуйно сприймає все навколишнє і отримує задоволення від тонких варіацій ландшафту.

Тема 4. Ергономіка та предметно-просторове середовище в дизайні

1. Ергономіка як наука та її значення для дизайнерського проектування
2. Принципи та методи ергономіки
3. Ергономіка в організації просторово-предметного середовища

1. Ергономіка як наука та її значення для дизайнерського проектування

Ергономіка – (з грец. Закон, робота) – наукова дисципліна, вивчає людину в конкретних умовах її діяльності.

Ергономіка розглядає технічний та людський аспекти у нерозривному зв'язку, вона існує на стику психології, фізіології, гігієни праці та анатомії. Ергономіка вирішує завдання раціональної організації діяльності людей

враховуючи, особливості процесів, функцій, визначених критеріїв оптимізації з урахуванням можливостей і особливостей, розробляє типології таких систем.

Різноманіття функціональних запитів урболандшафту до його середовища обумовлює різноманіття його просторових форм і видів для людської діяльності. Саме це різноманіття є основою множинності художніх вражень – і ще одним із ряду завдань по формуванню середовища урболандшафту.

Ергономіка - це наука, про те, як зробити обладнання, меблі, вжиткові речі чи простір зручнішим для користувача. У завдання ергономіки входить розробка методів обліку людських факторів при моделюванні діючої та створенні нової техніки та технологій, а також відповідних при цьому умов діяльності.

Види людської діяльності, що потребують спеціальної організації середовища:

- Соціальна діяльність – фізична праця, розумова праця, керівництво і управління;
- Обслуговування – придбання товарів, медичне обслуговування, комунально-побутове обслуговування;
- Індивідуальний розвиток – навчання, заняття спортом, виховання;
- Відпочинок – прогулянка, релакс, видовища;
- Загальні потреби – рух (пересування), спілкування, харчування, особиста гігієна.

Ергономіка тісно пов'язана з основними задачами функціонального комфорту середовища: захист від оточення, безпека, організація територій для всіх видів відпочинку (активний, тихий, індивідуальний), організація зручного пересування, харчування та особиста гігієна, функціональна відповідність спеціалізованих територій середовища, функціонально-просторова організація середовища, поліфункція середовища, функціональний набір МАФ.

2. Принципи та методи ергономіки

Загальна мета ергономіки – єдність 3-х аспектів дослідження та проектування:

- 1) підвищення ефективності діяльності та відповідного функціонування людських систем;
- 2) охорона здоров'я та безпека;
- 3) розвиток особистості людини, у процесі діяльності.

Методологічною основою ергономіки є системний підхід.

Можливе використання в ергономічних дослідженнях методів різних наук - соціологія, психологія, фізіологія, гігієна праці, кібернетика.

Відбувається певна трансформація використовуваних методів, що призводять до створення нових методичних прийомів дослідження. Головною проблемою є координація різних методологічних прийомів під час вирішення того чи іншого ергономічного завдання та синтез отриманих результатів під час вирішення певних задач.

Методи дослідження в ергономіці умовно можуть бути поділені на 2 групи: *аналітичні та експериментальні*.

Більш конкретно можна виділити такі основні методи ергономіки:

- методи спостереження та опитування (цілеспрямований та систематизований розгляд досліджуваного об'єкта, фіксуються результати);
- оцінки функцій станів (фізіологічний - стан тону судин, величина діаметра зіниці і т.д., психологічний - дослідження втоми та динаміки працездатності);
- моделювання (предметне, предметно-математичне, знакове та математичне);
- використання комп'ютерних програм в ергономічних дослідженнях (рішення рівнянь, які не вдається вирішити аналітично, з великою кількістю зв'язків і рівнянь)

Вивчення потребують основні компоненти середовища діяльності, а саме:

Функціональне середовище – об'ємно-просторова організація, оптимальна для процесів відповідної діяльності

Елементи, що оточують людину в процесі діяльності і служать одній меті – створенню оптимальних умов плідної діяльності людини

Засоби інформації (інформація для зручності пересування, інформація з техніки безпеки, інформація щодо особливості користування певними предметами, інформація загальної суспільної комунікації)

Задачею ергономіки як сфери практичної діяльності людини є проектування і удосконалення процесів (способів, алгоритмів, прийомів) здійснення діяльності і способів спеціальної підготовки (навчання, тренування, адаптації) до неї, а також тих характеристик, засобів і умов, які безпосередньо впливають на ефективність і якість діяльності і психофізіологічного стану людини.

Фактори, що визначають ергономічні вимоги.

Соціально-психологічні – обумовлюють конструкції елементів середовища, обладнання, і організацію місць залежно від індивідуального та групового використання

Антропометричні – обумовлюють відповідність структури, розмірів обладнання, оснащеності елементів у структурі, формі, розмірам і масі людського тіла, відповідність характеру формвиробу анатомічній пластичності людського тіла

Психологічні – передбачають відповідність обладнання технічним процесам і можливостям середовища і особливостям сприйняття, пам'яті, мислення, психомоторики закріплених і новосформованих навичок діяльності людини

Психофізіологічні – обумовлюють відповідність обладнання зоровим, слуховим, і іншим можливостям людини, умови візуального комфорту і орієнтації в предметному середовищі

Фізіологічні – мають забезпечити відповідність обладнання фізіологічним властивостям і можливостям людини, його силовим, швидкісним, біомеханічним, і енергетичним можливостям

Гігієнічні (грец. -ті що приносять здоров'я) – визначають вимоги до освітленості, загазованості, вологості, температури, тиску, запиленості, провітрюваності, напруженості випромінювань електрохвильових полів і інших видів випромінювань, радіації, шуму, ультразвуку, вібрації, гравітаційних перенавантажень, прискоренням.

3. Ергономіка в організації просторово-предметного середовища

Просторове та предметне середовище. Навколишні речі рідко бувають ровесниками: Предмети вмирають, на їхнє місце з'являються нові, і цей процес оновлення речей триває безперервно. У нашому побуті і оточенні не так вже й багато старовинних речей — здебільшого вони в музеях та колекціях. Але не обов'язково століття повинні відокремлювати нас від того чи іншого предмета, щоб він у наших очах виглядав застарілими.

Кожен із предметів органічно пов'язаний зі своїм часом, з культурою свого часу і насамперед із технікою та мистецтвом (архітектурою, скульптурою та живописом).

Кожна епоха висувала першому плані одне, відсувала інше, посилювала одні впливи і послаблювала інші. Техніка і мистецтво до епохи Відродження були здебільшого нероздільні, і тому стильова єдність усіх навколишніх речей була повною і органічною.

Відділення техніки відбулося тільки в XVII-XVIII століттях і набуло парадоксальних форм у середині століття, коли вже закінчений виріб прикрашали. З цим була пов'язана поява двох спеціальностей – інженера та художника.

Неважко уявити собі, який відбиток на світ речей наклали ці умови, що змінилися, і як радикально змінилося положення з появою дизайнерського

проектування, характерного своєю злитістю технічних і естетичних начал. Архітектура завжди вмщала предметний світ, він був, по суті, її доповненням.

Предмети, скульптуру, живопис пов'язувала орнаментика - в епоху ремісничого виробництва вона була єдиною та суттєвою його частиною. Таким чином, пізнавши еволюцію предметного світу минулого, можна краще орієнтуватися у проблемах сьогодення.

Ми рідко сприймаємо предмети окремо: вони зазвичай утворюють групи, комплекси чи так зване предметне середовище. І це середовище іноді має свою дуже певну характеристику.

Середовище зі своїми особливостями може бути і поза стінами будинку: парк культури та відпочинку з його атракціонами, дитячий ігровий майданчик серед будинків.

Масштаб. Масштаб повинен розглядатися не тільки як специфічна якість архітектурного ансамблю саду, парку і навколишньої забудови, але і як результат впливу визначеної оптимальної функціонально-планувальної структури. Враження спостерігача про масштаб просторів і будинків міняється й у залежності від характеру навколишнього середовища. Ті самі галявина, масив зелені, дерево, спорудження, алея здобувають різну масштабну характеристику в залежності від того, чи розташований сад або парк в оточенні багатопверхової міської забудови або в умовах природного оточення. Для масштабних оцінок характерні відносність стосовно інших подібних об'єктів, виникнення асоціативних вражень. Зі збільшенням розмірів саду, парку, спорудження виникають представлення про його більшу значимість.

«Функціональний» масштаб -обумовлюється соціальними і біологічними потребами людей різного віку, санітарно-гігієнічними, психофізіологічними, техніко-економічними, педагогічними й іншими вимогами.

«Естетичний» масштаб - в основу якого можуть бути покладені різні теорії пропорціональності і сприйняття, повинен розглядатися в єдності з

«функціональним» масштабом, а не як самодостатній засіб побудови садово-паркового ансамблю, за винятком тих випадків, коли естетичні якості є ведучими (у меморіальних парках, урочистих еспланадах і площах і т.д.).

Ергономіка - займається проектуванням та організацією предметів, для користування людиною, таким чином, щоб і люди й речі взаємодіяли найбільш ефективно й безпечно у системі “людина-предмет-середовище”.

Французький архітектор Ле Корбюзьє не задовільнився різновидом системи Фібоначчі і сформулював характеристику свого «модулера»: «Модулер» - мірило, засноване на сполученні математики і людського масштабу; воно складається з двох рядів числових величин.

International Ergonomics Association визначає три широкі ергономічні сфери, що зосереджені на добробуті людей.

Щоб створити ідеальний ергономічний простір, де людина буде почуватися комфортно та безпечно необхідно одночасно застосовувати три напрями ергономіки:

- фізичну,
- когнітивну,
- організаційну

Усі ці три аспекти спрямовані на досягнення кінцевої мети – оптимізація ефективності.

Фізична ергономіка - стосується фізичного навантаження на організм людини при виконанні діяльності. Знання фізичної ергономіки та способів її інтеграції значною мірою впливає на безпеку. Фізична ергономіка заснована на декількох дослідженнях людини: анатомічних - будова тіла; антропометричних - вивчення розмірів тіла; фізіологічних - функціонування тіла живих істот.

Когнітивна ергономіка – знання людського сприйняття, пам'яті та розумової обробки користувача та предмету. Відповідає на запитання: чи простий, зручний у використанні предмет. Чи легко користувач може згадати, як користуватися предметом.

Організаційна ергономіка – займається оптимізацією соціотехнічних систем, а саме управління ресурсами, дизайн облаштованого місця та планування часу.

Основні правила при створенні ергономічного простору:

1- підтримка тіла (тіло має рухатися та функціонувати якомога більш органічно, а рухи не викликали ускладнень);

2 - розміщення та відстань (центральні місця для спілкування зосереджені на взаємодії людей, достатній простір між предметами);

3 - освітлення (має вирішальне значення, для створення настрою та тону оточуючих елементів, ділиться на дві основні категорії: функціональне та загальне - надають змогу регулювати зміну освітлення при зміні або недостатності природного освітлення)

Тема 5. Функціональні фактори у концепціях формування ландшафту

1. Функціональність в концепціях ландшафтного дизайну.

2. Функціональність екологічних аспектів у концепціях дизайну середовища

1. Функціональність в концепціях ландшафтного дизайну

Принципи функціонального дизайну

Існують об'єкти з переважаючими утилітарними вимогами щодо їх оформлення.

При створенні цих предметів можливості різноманітності пошуку дизайнера більш обмежені.

Тут форма виробу дуже тісно пов'язана з його технічною конструкцією.

У сучасній методиці дизайну як неодмінна умова досягнення естетичної виразності виробу утилітарного призначення виділяється:

- а) забезпечення оптимального функціонування
- б) застосування технічно прогресивних матеріалів, конструкцій технічних прогресів
- в) наочне виявлення у формі закономірностей її функціональних і технічних процесів.

Просторова першооснова ландшафтного простору виникає як функціональне поле пов'язаної з ним життєдіяльності, яка реалізується в розмірах і формі відведеної для неї території.

- потоки для транспорту і пішохідного руху;
- автостоянки і розв'язки руху;
- площі і майданчики перед спорудами різного функціонального призначення;
- майданчики різного функціонального призначення та ін.

вимагають землі, непокритого простору, їх перекриття або недоцільно (економічно, технічно), або неприпустимо функціонально (над житловими територіями, зеленню, загазованими магістралями).

Габарити утилітарно необхідних планувальних елементів – вулиць, парків, прибудинкових ділянок – задаються: потужністю процесів, що потребують просторів, нормами місткості, напруженістю вантажопотоків і т.д.

Різноманіття функціональних запитів урболандшафту до його середовища обумовлює різноманіття його просторових форм. Саме це різноманіття є основою множинності художніх вражень – і ще одним із ряду завдань по формуванню середовища урболандшафту.

Функціональні процеси в ландшафтному середовищі: соціальна реалізація та обслуговування; індивідуальний розвиток та відпочинок.

Соціальна реалізація та обслуговування - фізична праця, розумова праця, керівництво і управління, придбання товарів, медичне обслуговування, комунально-побутове обслуговування, рух (пересування), спілкування.

Індивідуальний розвиток та відпочинок - навчання, заняття спортом, виховання, харчування, особиста гігієна, відпочинок, видовища, рух (пересування).

Особливості проектування середовищних об'єктів.

У сферу діяльності дизайнера входить проектування як окремих елементів просторового середовища так і власне самого простору середовища інтер'єрів і екстер'єрів та їх проміжних форм.

Об'єкти проектування тут можуть бути різні. Через постійний розвиток архітектурного проектування поруч із появою різноманітних інших спеціалізацій виділилося проектування просторового середовища різного масштабу як самостійний вид проектної діяльності.

Роль ландшафтного дизайнера у тому, щоб оптимально використовувати архітектурну оболонку як основу для формотворення ліній у ландшафті.

У проектуванні середовищних об'єктів важливими є наступні складові: архітектурна оболонка (зовнішні контури архітектурних споруд), просторова структура, наповнення елементами композиції (благоустрою, меблювання, насадження і т. д.). Тому найважливішим началом тут виступає підпорядкованість всіх елементів композиції.

Плюс типологія просторів.

По-перше, виділяється простір, що розвивається в глибину – вздовж своєї поздовжньої осі, коли глибина і ширина знаходяться в контрастних співвідношеннях. Тому виникає потреба у розчленуванні простору по його *поздовжній осі*.

По-друге, виділяється простір, що розвивається фронтально. Він має свої відмінні риси сприйняття і тому його організація інша. Характер такого простору добре виражений по горизонтальній і вертикальній осях з

обмеженням в глибину (невеликою глибиною та значною протяжністю з фронтально розташованими елементами).

По-третє, виділяється концентричний простір, що розвивається *по всім осям більш-менш рівномірно*.

Інший ряд потреб, які формують просторову конструкцію, пов'язані з функціонуванням архітектурних об'єктів. Багатопверхові будівлі треба ставити на певній відстані один від одного, щоб забезпечити:

- ✓ природну освітленість приміщень і дотримати вимоги інсоляції, аерації;
- ✓ захист від джерел шуму і забруднень, що здійснюється шляхом просторового роз'єднання несумісних об'єктів;
- ✓ геометричні параметри для дотримання умови оптимальної видимості - від нормованого сектора огляду на магістралі до найкращої дистанції сприйняття архітектурних споруд.

Ці потреби задають горизонтальні габарити простору, виходячи з висоти пов'язаних з ним архітектурних мас.

Функціонально-просторові різновиди середовища

За ознакою містобудівних потреб, відкриті урбанізовані простори можна розділити на 3 різновиди:

Перший різновид – спеціально зведене, найчастіше площинне спорудження, де відкритий простір являє собою пряму однозначну відповідь на конкретну функціональну задачу.

До «просторів-споруд» відносяться: стадіони, плаці, експозиційні ділянки, пляжі, різного роду технологічні майданчики - від автостоянок до накопичувальних басейнів і т.д. Головує в архітектурній побудові цих об'єктів поверхня ділянки, яка реалізує функцію, тоді як зорові кордони таких просторів вторинні або випадкові.

Другий різновид - простори, супутні самостійним об'ємним спорудам.

Такі внутрішні двори житлової забудови, промислових і адміністративних будівель, розриви між будівлями, курдонери, еспланади, тобто всякого роду ділянки будівель, споруд та їх комплексів.

Вони можуть мати і самостійну функцію - розподільну, рекреаційну, - але завжди підпорядковану тій, заради якої зведені споруди, яка спонукала їх організацію.

Третій різновид - багатоцільові об'ємно-просторові комплекси, де не можна точно визначити первинність площі або об'ємів, що її організують, настільки тісно переплетені функції тих і інших.

Зазвичай причиною виникнення такого об'єкта стають укрупнені містобудівні фактори: потреба в загальноміських комунікаціях, які немислимі без звернених до них установ і магазинів, потреба у великому громадському форумі, сформованому монументальною забудовою або пам'ятниками.

Функціональний комфорт середовища: захист від оточення, безпека, організація територій для всіх видів відпочинку (активний, тихий, індивідуальний), організація зручного пересування, харчування та особиста гігієна, функціональна відповідність спеціалізованих територій середовища, функціонально-просторова організація середовища, поліфункція середовища, функціональний набір МАФ.

2. Функціональність екологічних аспектів у концепціях дизайну середовища

Дизайн середовища:

- це діяльність людини спрямована на організацію відкритих просторів, де провідна роль належить природним елементам і елементам зовнішнього благоустрою;

- діяльність з просторової організації середовища для проживання суспільства та кожного з його членів зокрема

Відкриті простори – переважно незабудовані, озеленені і упорядковані території населених місць і міжселенних територій, що використовуються для різних видів діяльності під відкритим небом.

Природне розширення міських територій та зростання технологічних можливостей перетворення природи зробили звичними зміни ландшафту міста і його оточення.

Ландшафт сучасного міста відображає все розмаїття і суперечливість процесів, що відбуваються в ньому.

Нівелювання природної підоснови в процесі будівництва значної частини нових житлових районів з переважанням типової забудови звело до мінімуму уявлення про індивідуальний вигляд окремих фрагментів міста.

Взаємодія природного і штучного середовища все частіше набуває форми наростаючого тиску міської забудови на навколишній ландшафт. Місто продовжує «завойовувати» прилеглі території, незмінно скорочуючи природний потенціал і вносячи набагато більше хаосу, ніж гармонії в найближче природне оточення.

Зі збільшенням масштабів агломерації збільшилася і роль природи в її межах. У даному випадку очевидним стають новий етап відносин між містом і природою. Інтеграція природи в міське середовище стає необхідною для кращої інтеграції міст в оточуюче їх природне середовище.

У міру зростання великих міст, відбувалася головна якісна зміна - їх стійке екологічне функціонування ставало все більш залежним від проведення певних інженерно-технічних заходів:

- стримування масштабів забруднення повітряного і водного басейнів,
- регулювання водного режиму,
- підтримки складу рослинності та ін.

Досягнення екологічної рівноваги передбачає проведення радикальних заходів по екореконструкції міст:

- екологічної реставрації всіх компонентів ландшафтів,

- перехід на «м'які» технології виробництва
- надання будівлям і спорудам біопозитивних властивостей (здатності органічно вписуватися в природне середовище).

Ландшафтно-екологічний підхід до вивчення проблем формування міського середовища дозволяє на основі аналізу взаємодії її складових компонентів приймати обґрунтовані рішення з урахуванням збереження цілісності і стійкості середовища.

Даний підхід передбачає заходи спрямовані на створення екологічного комфорту середовища, який має в своїй основі базуватись на

вивченні:

- природних особливостей місцевості;
- екологічних проблем пов'язаних з антропогенними порушеннями природних компонентів;

застосуванні при проектуванні та подальшому будівництві:

- екологічних і природних інертних матеріалів;
- насаджень різних типів з метою регулювання мікрокліматичних умов;
- раціонального використання водного ресурсу території.

Екологічний комфорт середовища.

Природні компоненти впливу на комфортність середовища:

- Орієнтація за сторонами світу
- Інсоляція
- Вологість повітря
- Вітровий режим
- Температурний режим

Антропогенні компоненти впливу на комфортність середовища:

- Шум (промисловий, транспортний, загальноміський)
- Пил і загальна загазованість повітря
- Шкідливі викиди транспорту
- Промислові викиди (забруднення повітря, води, ґрунту)

Використання в дизайні середовища екологічних матеріалів:

- Камінь, пісок, глина
- Дерево
- Скло
- Кераміка і т.д.

Використання насаджень в композиції об'єкта:

- Газонне покриття
- Вертикальне озеленення
- Вертикальні сади
- Модульні сади
- Живі огорожі
- Живі стіни і т.д.

Орієнтація за сторонами світу.

Для поліпшення умов інсоляції в переущільнених районах можливе знесення затінюючих або затінюваних будинків чи їхніх частин, розущільнення забудови, її оздоровленню повинні сприяти також винесення або перепрофілювання малих промислових підприємств або окремих цехів, баз, складів та інших об'єктів, не властивих сельбищній території.

Архітектурно-планувальна і екологічна характеристики.

Інсоляція.

Розміщення будівель в залежності від умов інсоляції.

Орієнтація будівель має велике значення для забезпечення нормативного режиму інсоляції (пряме опромінення сонцем поверхні стін будівель).

Вона нормується:

- влітку час інсоляції протягом 5 годин;
- восени і навесні - не менше 2 год;
- взимку не нормується.

Сонячне світло вбиває більшість хвороботворних збудників, профілактично впливаючи на середовище в якому знаходиться людина.

Виділяють три схеми орієнтації будівель:

1) *меридіональна* - будівлі розташовані основними осями у напрямку північ-південь (по меридіану).

У цьому випадку східний фасад висвітлюється сонцем зі сходу і до полудня, а західний - після полудня і до заходу. Допускається деякий поворот будівлі щодо меридіана на 18-200.

2) *широтна орієнтація* - при ній вранці інсолуються східний торець, вдень - південний фасад і ввечері західний торцевий фасад будівлі. Кімнати, що виходять на північ, сонцем практично не освітлюються

3) *вільна орієнтація* - будівлі розташовуються діагонально під кутом на північ або південь.

У південних широтах краще є меридіональна організація, в північних і помірних - широтна орієнтація.

Велике значення для інсоляції має взаємне розташування будівель:

- між довгими сторонами будинків - 2 висоти будівлі, але не менше 20 м;

- між довгою стороною і торцем будівлі і між торцями з вікнами - 1 висота, але не менше 12 м.

- між торцями без вікон - за нормами протипожежних розривів (розриви між будівлями можуть бути зменшена на 20%).

Аерація.

Аерація - нормальний режим провітрювання житлової забудови має важливе значення для створення сприятливих умов проживання людей.

Напрямок міських вулиць повинно сприяти найкращому провітрювання житлової території. При невеликій швидкості пануючих вітрів бажано, щоб напрямок вулиць збігався з напрямком вітрів.

Якщо ж швидкість вітру значна (5-7 м / с - північні широти) вулиці доцільно прокладати перпендикулярно або діагонально по відношенню до напрямку цих вітрів.

У практиці містобудування та забудови для захистів від вітрів в групах будинків використовуються вітрозахисні будинки-екрани, спрямовані однією стороною до панівних вітрів і захищають собою всю групу.

За допомогою зелених насаджень аерація регулюється різними варіантами:

- зменшують темп вітру при його екстремальному значенні;
- стимулюють повітрообмін в період штилю.

Оптимальною для людини вважається швидкість вітру в межах 2-4 м / с.

Зниження швидкості вітру.

Зелені насадження в різних формах здатні виступити як аеродинамічний бар'єр на шляху вітрового потоку, при цьому відбувається зниження швидкості, гальмування, посилення турбулентності і т.д.

За допомогою зелених насаджень, які правильно сформовані і розташовані на території екстремальні швидкості вітру можуть бути знижені до нормативних. Важливими параметрами зелених насаджень є: висота (8-10 м); щільність смуг, ширина ділянки (12-18 м).

Стимуляція режиму аерації.

У середовищі зелених насаджень спостерігаються знижена температура повітря. У наслідок температурної інверсії в середовищі зелених насаджень спостерігається фіксація руху повітряних потоків. Дослідження показали, що при різниці температур 3-4 градуси стимулюється швидкість вітру до 1-0,5 м / с. Однак це явище відзначено тільки в великих зеленних масивах.

Захист від шуму.

Переважаючим джерелом міського шуму є автотранспортні потоки і промислові виробництва.

До засобів зниження шуму слід віднести зелені насадження, що володіють значним шумозахисним потенціалом, акустичні екрани, шумозахищеність будинку, рельєф місцевості та ін.

Шумозахисні екрани, споруди і зелені насадження (принципові схеми ефективність шумозахисту)

Шум - звук або сукупність звуків, що заважає людині сприймати корисну інформацію.

Зниження шуму за допомогою зелених насаджень.

Шум або звук, що поширюється від джерела - це хвильовий процес. Джерела шуму - точкові (сферичні хвилі) і лінійні (циліндричні хвилі). У середовищі ЗН відбуваються такі процеси: відображення хвиль від фронтальної площини смуг (рефракція); звукопоглинання і звукоізоляція; розсіювання хвиль. Спеціально сформовані ділянки ЗН здатні знизити рівень шуму від 0 до 20Дб. Ці процеси досить складно оцінити. На практиці використовуються наближені значення, які використовуються з довідника. Принципова схема: Відома закономірність зменшення рівня звуку, з ростом відстані від джерела - зниження зворотньопропорційну квадрату відстані від джерела. ЗН додатково знижують рівень шуму.

Модуль 2

Естетика в концептуальному проектуванні ландшафтних об'єктів

Лекція 6-7. Естетика в концепціях ландшафтного дизайну

1. Естетичні принципи дизайну
2. Форма як засіб втілення художнього образу в композиції
3. Колір в ландшафтних композиціях
4. Естетична виразність фактури в композиції

1. Естетичні принципи дизайну

Краса та користь у продукті дизайну.

Поняття краса – це породження свідомості людини. Краса - це оцінка якихось предметів, зовсім не зацікавлена, а обумовлена почуттям естетики яке викликає об'єкт (предмет).

У свідомості людини поняття краси тісно пов'язане із доцільністю.

Функціоналізм - ототожнював красу та користь. Однак формула відповідності форми і функції досить відносна. Функція абстрактна, а форма завжди конкретна.

Приступаючи до проектування якогось об'єкта, людина робить крок від абстрактного до конкретного.

Результати цього процесу великою мірою залежить від самої людини.

Слідувати конкретності якої набуває форма об'єкту (предмету) де абстрактна функція задається людиною творцем, яка і є критерієм зв'язку краси та корисності виробу.

У сучасній методиці дизайну вже виділені неодмінні умови досягнення естетичної виразності

Естетичні принципи дизайну.

Дизайн взяв на себе вирішення проблем єдності користі та краси.

Основним принципом на сьогодні є не протиставлення краси та користі, не ототожнення їх один з одним, а гармонійна єдність цих якостей

Однак роль дизайнера як художника-творця стосовно виробу різного плану неоднакова.

Існують об'єкти з переважаючими утилітарними вимогами щодо їх оформлення.

При створенні цих предметів можливості різноманітності пошуку дизайнера більш обмежені.

Тут форма виробу дуже тісно пов'язана з його технічною конструкцією.

У сучасній методиці дизайну як неодмінна умова досягнення естетичної виразності виробу утилітарного призначення виділяється:

- а) забезпечення оптимального функціонування
- б) застосування технічно прогресивних матеріалів, конструкцій технічних прогресів
- в) наочне виявлення у формі закономірностей її функціональних і технічних процесів.

Існують об'єкти і вироби, у вигляді яких провідну роль мають мистецькі якості.

Художній пошук форм у дизайнера тут ширший. У такому випадку важливими умовами тут є:

- а) слідування стилю, моді образному змісту;
- б) досконалість композиційного задуму;
- в) врахування технічно-конструктивних, технологічних та інших елементів формоутворення.

Естетичні фактори формоутворення дизайні

Процес задоволення естетичних потреб в красі речей і оточуючого середовища і естетично досконалому характеризується тим, що суб'єкт при цьому виступає як активно діючий споживач.

Усвідомлення естетики корисних речей відбувається безпосередньо в процесі споживання.

Естетичні потреби розрізняються за ступенем конкретизації (розрізняють узагальнені і конкретні потреби).

Узагальнені потреби це потреби в матеріальних і духовних благах, структуровані в певні функціональні групи (наприклад споруди або ландшафти певного призначення і т.д.)

Конкретні потреби - це потреби орієнтовані на певний виріб (лави, ліхтарі і т.д.)

Громадські умови впливають на естетичний аспект дизайнерської діяльності. Уявлення про те яка форма красива, а яка не красива, змінюється в залежності від реальних соціальних умов (наприклад прагнення мінімалізму у сьогоденні). Естетична оцінка певного об'єкту (або комплексу) і форми є специфічна цілісна соціальна оцінка.

Особливості художнього образу у дизайні. Необхідним є широке розуміння художнього образу. Справа в тому, що будь-який вид мистецтва не просто копіює форми життя. Будь-якому художньому образу справді властива асоціативність, здатність породжувати емоції.

Саме ця головна властивість художнього образу характерна не образотворчим видам мистецтва. На асоціативності засновано причетність до мистецтва та дизайну.

Об'єкти (предмети), над створенням яких працюють дизайнери, повинні слугувати для людей і давати їм максимум користі, зручності та задоволення, тому ці речі повинні володіти естетичними якостями.

У співвідношенні форм, гармонії відтінків кольорів і фактур може бути виражена різноманітна гамма естетичних асоціацій, при цьому асоціації, які народжують форми предметного світу, можуть спиратися не так на якісь конкретні об'єкти реальної дійсності, а відображати їх окремі характеристики.

Отже, головна особливість художнього образу в дизайні - це не його образотворчість, а основана на різних асоціаціях композиційна єдність.

Композиція (лат. *compositio* – складання, зв'язування, з'єднання).

Композиція – це побудова художнього твору, яка обумовлена його змістом, призначенням і характером.

Саме композиція надає художньому твору цілісність, підпорядковує його елементи один одному і цілому.

Композиція «тримає» простір, організує його і підпорядковує так званим законам композиції.

2. Форма як засіб втілення художнього образу в композиції

Форма – *основний засіб вираження художнього образу*

Основні фактори при формоутворенні об'єкта (предмета)

Функціональні фактори формоутворення (можуть складатись з однієї, декількох або багатьох функціональних потреб;

Конструктивні чинники формоутворення (залежать від типів конструкцій, які використовуються і впливають на зміну форми та її пластики);

Естетичні чинники формоутворення (задоволення естетичної потреби в досконалому предметному оточенні)

Функціональні чинники формоутворення об'єкта (предмета)

Важливу роль системі формоутворення грає конкретне функціональне призначення:

- функціональне призначення може складатись з декількох або багатьох функціональних потреб кожним з яких людина взаємодіє з різними елементами об'єкта.

- при пошуку оптимальної форми кожного такого елемента необхідно визначати спочатку як вона залежить від певної функції і особливості використання.

- для формотворення предметних об'єктів важливо встановити в яких умовах вони використовуватимуться: які характерні типові складові

пов'язаного з ними функціонального процесу, чи змінюються функції, чи виникають нові, чи з'єднуються деякі з них в одному об'єкті (предметі).

Вивчення та врахування функціональних вимог до тих чи інших об'єктів (предметів) у міру розвитку технічних досягнень часто призводить до необхідності розширення функцій цих предметів, до необхідності поєднання в одному предметі кількох функцій. Наслідком цього є народження виробів із новою формою. Вплив матеріалу, що використовується та технології на формоутворення виробів:

- у різних виробках матеріал та конструкція по-різному впливають на форму. Найчастіше матеріал впливає форму предмета не безпосередньо, а через конструкцію.

- різні способи обробки матеріалу різні технологічні процеси також впливають на утворення форми (при використанні різних технологій виходить і інша зовнішня форма, за характером, пластикою, фактурою)

Конструктивні чинники формоутворення об'єкта (предмета)

Типи конструкцій які використовуються, впливають на зміну форми та пластики утворюють 2 основні групи :

Група 1) просторові, відкриті конструкції – у відкритих конструкціях в наявності прямий зв'язок конструктивної основи із зовнішньою формою

Група 2) закриті конструкції, зовнішній контур яких типу оболонки може бути утворений монолітною конструкцією – у закритих конструкціях спостерігаються зворотні явища, багато елементів приховані за оболонками зовнішніх форм. Тут немає прямого безпосереднього зв'язку між конструкцією та зовнішньою формою, у цьому випадку можна говорити про прихований зв'язок дизайн естетична краса і користь.

Естетичні чинники формоутворення об'єкта (предмета)

Естетично досконале предметне оточення характеризується тим, що суб'єкт при цьому виступає як активно діючий споживач – естетичне споживання корисної речі відбувається в процесі використання.

Естетичні потреби різняться за рівнем конкретизації – розрізняють *узагальнені* та *конкретні* потреби.

Узагальнені потреби це потреби в матеріальних і духовних благах, структуровані в певні функціональні групи.

Суспільні умови впливають на естетичний аспект дизайнерської діяльності – уявлення у тому яка форма красива, яка не гарна, змінюється залежно від реальних соціальних уявлень.

Форма несе художній образ задуманого твору - пропорції, контраст, нюанс, ритм, масштаб це ті засоби, використовуючи які художник створює форму за законами гармонії. Архітектурна форма – це матеріалізована і конкретизована композиція.

Задачею автора твору є вибір найбільш виразної його системи, необхідної для створення задуманого образу і його втілення. Почавши говорити про пропорції форми, не можна не відзначити її виразності, побудованої на контрастуванні, тобто на зіставленні розходжень, протилежностей. Наприклад, на контрасті великої форми і маленьких деталей, контрастному сполученні плями і лінії, закритої і відкритої форми і т.д. При незначній зміні форми (нюанс), її розміру або конфігурації народжуються образи іншого порядку, що не втрачають при цьому своїй виразності.

Виразність форми є основним фундаментом, на якому тримається побудова художнього образу.

Впливаючи формою на глядача, художник у своїй творчості активно використовує такі прийоми, як *стилізація* і *трансформація*. Вони дозволяють через реально існуючі, пізнавані предмети і їхні форми передати той або інший образ.

Стилізація – це один із прийомів візуальної організації образного вираження, при якому виявляються найбільш характерні риси предмета і відкидаються непотрібні деталі

Трансформація – це зміна форми предмета, тобто трансформування її в необхідну сторону: округлення витягування, збільшення або зменшення в розмірі окремих частин, підкреслення незграбності і т.д.

3. Колір в ландшафтних композиціях

Колір. Тільки світло народжує колірне багатство навколишнього світу. Феномен кольору непростий: у ньому утримуються й об'єктивне начало – світло, і суб'єктивне – зір. У житті людини колір і форма є засобом вираження його світогляду і духовних проявів.

Уміти розрізняти колористику і форму, особливо в ландшафтному мистецтві, це значить глибоко проникнути в них і зрозуміти. Однак, це досягається не тільки розумінням їхньої сутності, але і чуттям, що дається людині від народження.

Колірне рішення об'єкта (предмета) залежить від:

- загальної гама навколишнього середовища
- ролі предмета у загальному композиційному задумі
- ролі, місця та значення предмета в загальному функціональному процесі
- характеру та «образного» змісту середовища
- психофізіологічних вимог, обумовлених конкретними умовами (кліматом, освітленням, температурним і вологим режимами, шумом та ін.)
- розмірів навколишнього простору.

Спочатку колір створює естетичне враження, хоча при цьому існують і несприятливі колористичні сполучення. Вони можуть одухотворити парковий простір або зробити його бездушним і позбавленим задуму. Існують теплі, вогненні і холодні, активні і пасивні кольори. Ахроматичні: білі, сірі, срібlistі, чорні сприймаються як бездушні, нейтральні.

При правильному підході з боку ландшафтного архітектора, колористика може перетворити простір у нескінченно ефектні і сильні виразні

враження, і викликати різні настрої. Кольори можуть змінити оптично простір: зробити оптично меншим або більшим, більш високим або низьким, більш теплим або холодним і т. д.

Колірні асоціації

Фізичні :

- вагові (легкі, важкі, повітряні, що давлять);
- температурні (теплі, холодні, гарячі, крижані, пекучі);
- фактурні (м'які, тверді, гладкі, колючі, шорсткі, слизькі);
- акустичні (тихі, голосні, глухі, дзвінки, музичні);
- просторові (виступаючі, відступаючі, глибокі, поверхневі).

Емоційні асоціації:

- позитивні (веселі, приємні, бадьорі, жвавість, ніжність ліричні);
- негативні (смутні, мляві, нудні, трагічні, сентиментальні);
- нейтральні (спокійні, урівноважені, байдужі).

Розрізняють три види колірної гармонії:

гармонія подібності, тобто комбінація різних відтінків того самого або близьких по спектру кольорів (наприклад, жовто-зеленого або зеленувато синього), такі сполучення розглядаються як спокійні;

гармонія контрастів – сполучення кольорів, що далеко стоять у колірному колі один від одного (наприклад, бірюзовий і жовтий кольори), таке сполучення використовується для створення яскравих композицій;

гармонія градацій, коли більш-менш контрастні кольори зв'язуються рядом відтінків, що займають проміжне положення між цими контрастними кольорами (наприклад, сонячний спектр).

Загальні оцінки впливу кольору.

Існують більш-менш загальні оцінки впливу кольору на людину, що не залежать від факторів, що природно впливають на сприйняття. Це фактори часу, віку, статі, національності і т.д. Вони можуть підсилити або послабити вплив, але не здатні зняти його цілком (табл.1-2).

Теорія колористики полягає у докладному розгляді гармонії кольорів. Одні кольори самі по собі прісні і сковані, проте оживають, сполучаючись з іншими. По своїй силі кольори діють по-різному – одні – сильніші, а інші – слабкіші. Одні виділяються як світліші, інші – темніші, деякі діють в просторовому великому масштабі, або – у малому.

За рахунок таких властивостей і здійснюється композиційне сполучення і гра кольорів яка дозволяє ландшафтному архітектору створити відповідний настрій і колоритний ефект в тих чи інших куточках паркового об'єкту.

4. Естетична виразність фактури в композиції

Фактура (текстура). Один раз стикнувшись з фактурою або яким-небудь матеріалом ми надовго зберігаємо відчуття від його поверхні і легко відновлюємо це відчуття. Асоціації, нав'язані тією або іншою фактурою, можуть протягом тривалого часу залишатися в нашій пам'яті.

Фактура – це такий засіб вираження художнього образу, вплив якого позначається при безпосереднім сприйнятті. Тільки тоді відчувається вся значимість фактури у формуванні й розкритті образу.

Характер поверхні, або фактуру ми сприймаємо звичайно зорово - як вона відбиває або поглинає світло, а також сприймаючи дотик - проводячи рукою по предмету.

Матеріальне (фактура) - як і колір має фізичну характеристику, а також володіє естетичною виразністю. Народжує духовне, а духовне, у свою чергу зберігає пам'ять про матеріальне.

Наприклад:

агресивні, жорсткі образи пов'язані з блискучими, колючими фактурами;

спокій і тиша – м'які, пухнаті, шорсткуваті або в окремих випадках грузлі фактури.

Фактура може викликати в глядача різні емоційні відчуття, робити на нього психологічний вплив. Може бути: приємною і неприємною, неспокійною і монотонною, радісною і нудною, розкішною і корявою, ніжною і колючою.

У сполученні з формою фактура може значно: підсилити вплив на чуттєво-емоційне сприйняття, викликати певні образи, спогади, асоціації.

Матеріал, обробка, характер обробки.

Вибір матеріалу, обробки та характер обробки поверхні предмета залежать від:

- умов експлуатації;
- «образного» вмісту і характеру навколишнього середовища
- місця в оточуючому середовищі
- вимог експлуатації, що висуваються до конкретних умов

Фактура несе в собі, як якості натуральних і природних матеріалів так у багатьох випадках залежить від технології обробки матеріалів: плетені, прорізні, тиснені, жаті, грановані і т.д.

Лекція 8. Сприйняття та передача візуальної інформації

1. Бачення як форма сприйняття візуальної інформації
2. Фактори впливу візуального сприйняття
3. Особливості візуального сприйняття

1. Бачення як форма сприйняття візуальної інформації

Цінність візуального втілення полягає в розкритті ідеї привабливим, зрозумілим і ефективним способом.

Проектна ідея і її втілення пов'язані між собою і активно впливають один на одного.

Від якості ідеї та втілення в значній мірі залежить ефективність проектних рішень, тобто ступінь впливу на цільову аудиторію.

Найбільш поширений погляд на творчий процес в проектуванні має на увазі те, що ідея займає домінантне становище над її візуальним втіленням, яке, власне, і називається «дизайном». З цієї точки зору при проектуванні важливіше знайти, що сказати, і вже потім - як сказати. Це призвело до створення таких творчих технологій, в яких «проектна ідея» і «дизайн» розведені не тільки в часі, а й функціонально-організаційно.

Аналіз показав відсутність серйозних узагальнюючих психологічних досліджень щодо ідеї та втілення в дизайні ландшафту, як взаємопов'язаних етапів.

Зважаючи на вище сказане можна визначити напрями актуальних досліджень:

- 1) дослідити характер взаємозв'язків ідей і їх втілення в ландшафтному дизайні в контексті психології, філософії мистецтва та теорії дизайну ландшафту;

- 2) визначити параметри світоглядних (змістовних) і формальних ознак існуючих художніх стилів, які найбільше вплинули на розвиток творчих процесів в дизайні ландшафту;

- 3) розробити типологію стилів, що відображатимуть особливості стерео-типізованого споживацького ставлення до художніх стилів, що сформовані споживацькою культурою і експлуатуються у сьогоденні;

- 4) на основі типології стилів, а також світоглядних аспектів і формальних ознак стилів сформулювати принципи аналізу та критерії оцінки для ідей у проектуванні сучасних ландшафтів і засобів візуального втілення;

- 5) проаналізувати приклади існуючих ландшафтних ідей відповідно до принципів аналізу; встановити наявність або відсутність закономірностей у зв'язках проектної ідеї та втілення в цих прикладах і описати їх характер.

Предметом дослідження є принципи взаємозв'язку елементів проектної ідеї (сюжет, образ, форма звернення і т.д.) і засобів дизайну - стиль, композиція, форма, колір і т.д.

Бачення як форма сприйняття та передачі візуальної інформації

Сприйняття, є відображенням об'єктів і явищ у Всесвіті при сукупності властивостей та їх частин з прямим впливом на почуття. Воно включає в себе досвід минулого як людського сприйняття і знання, які ми сприймаємо в сукупності властивостей, а також з нашого минулого досвіду

Особливості сприйняття людини поєднують чуттєве і логічне, враження і думку. Бачити композицію (образ) – значить відчувати цілісність, гармонійність.

Це досягається завдяки взаємодії зорової реакції та думки:

- сприйняття будови форми,
- здійснення аналізу і синтезу її конструкції та цілісності,
- пропорції та ритму,
- симетрії,
- композиційного центру тощо.

На цій основі утворюються комбінаторні образи, що є передумовою генерування способів і прийомів різноманітних поєднань, без яких немає уяви, а без неї – образного мислення, особливістю якого є створення незвичних, дивних, оригінальних і нових об'єктів та їх властивостей. Ці та інші особливості сприйняття є першоосновою мислення, розвиток якого залежить від активності сприйняття довколишнього середовища.

2. Фактори впливу візуального сприйняття

Феномен візуального сприйняття: *Фігура – тло*. Об'єкт розглядається як окрема фігура яка виділяється на тлі. Наш мозок фактично прагне (мабуть вроджено) структурувати сигнали, таким чином, що все, що має більш-менш правильну конфігурацію, а головне має для нас якийсь сенс, сприймається як фігура; вона виступає на тлі, а саме тло має менш структурований характер

Фактори впливу на візуальне сприйняття:

Фактор близькості.

За інших рівних умов в цілісну структуру поєднуються елементи, на основі найменшої відстані між ними. Таким чином, фактор близькості представляє собою узагальнення елементів в одній і тій же частині простору.

Фактор-продовження лінії.

Пряма лінія має тенденцію продовження з лінією, того ж самого напрямлення, у нашій свідомості при цьому підвищується якість інформаційного сприйняття. Продовження напрямку слідування як підтвердження.

Фактор-замкнутості.

В єдину перцептивну (Перцепція це процес сприйняття і тлумачення зовнішнього світу через наші, зір, слух, нюх, смак та дотик. Це психологічний процес, за допомогою якого ми сприймаємо і розуміємо навколишню дійсність.) структуру поєднуються в собі елементи, які разом складають замкнений контур або закриті 3D поверхні.

За другим принципом є принцип заповнення прогалін в тому, що наш мозок завжди намагається об'єднати фрагментовані зображення у форму з простим і повним контуром. Таким чином, коли тема візуалізації (зображення) представлена тільки розрізненими елементами, то тоді мозок систематично буде пробувати зібрати їх разом і додавати відсутні частини. Фактор

замкнутості чітко виявляє об'єднання елементів по розташуванню та приналежності елементів до одної і тої автономної предметної структури.

Фактор хорошої форми.

Візуальному об'єднанню піддаються елементи, які складають бажаний клас комфортності сприйняття, так званих, хороших форм, таких, як, наприклад, коло або прямі лінії, фігури симетричних власностей, а також фігури які володіють періодичністю, ритмом, тощо.

Фактор хорошої форми, має найбільшу невизначеність щодо критеріїв об'єднання (що означає «хороша» форма?), по суті це є проявом геометричної одноманітності або спільноти. Коло це лінії, усі точки, якого є спільними відносно відстані від центру. Пряма це спільність відрізків з однаковою нульовою кривизною. Ритмічність, періодичність, симетричність теж заключають в собі прояв ознак спільності по визначеним просторовим або тимчасовим ознакам.

Фактор колективного руху.

До візуального об'єднання в групу тяжіють елементи, що беруть участь у спільних переміщеннях (зграя птахів, ескадрилья літаків і т.д.). Фактор колективного руху представляє прояв однорідності по кінематичним характеристикам – загальній величині і напрямку вектора швидкості.

Фактор однорідності.

Визначник об'єднання елементів, на онові принципів просторових або модальних (від лат. *modus* – спосіб) характеристик; одного групування компонентів які мають одну форму, один колір, тощо. Нарешті, фактор, який значиться у експериментальній психології, під назвою однорідності, виявляє дійсно однорідність або єдність, але найбільш видимим і очевидним є просторові або модальні характеристики об'єднаних елементів (форма, колір). Модальність (у психології)(від лат. *modus* – спосіб) – це певний аспект стимулу, що сприймається певною сенсорною системою; якісність визначеності відчуттів. Таким чином, всі означені фактори, на основі яких елементи зв'язані в цілісну структуру, несуть різні часткові форми спільного

об'єднання їх початок – однорідності на основі будь-яких просторово-часових або модальних ознак.

Але однорідність є виразом обмеженості різноманітності.

Зв'язування елементів в групі за їх однорідними ознаками реалізує тенденцію обмеження різноманітності структур які формуються або тенденцію зниження кількості ступенів свободи для окремих елементів. Організація угруповань частин в ціле здійснюється в напрямку мінімізації кількості ступенів свободи цих частин.

3. Особливості візуального сприйняття

Особливості візуального сприйняття:

- Константність візуального сприйняття
- Увага і сприйняття
- Вибіркова увага
- Стимуляція уваги
- Настанова на бачення
- Ілюзії візуального сприйняття

Константність візуального сприйняття.

Наше сприйняття залишається постійним (константним). Світ, в якому ми знаходимося, сприймається не тільки як організований, але також як і постійний та незмінний. За структурованими об'єктами наше сприйняття зберігає розмір і колір, незалежно від відстані, з якої ми дивимося на них і під яким кутом ми їх бачимо.

Увага і сприйняття. Для того щоб подія була добре сприйнята потрібно, те що може викликати орієнтовну реакцію, яка дозволить нам "налаштувати" на нього наші почуття. Без уваги сприйняття неможливе. Чим більш нашу увагу буде привертати новизна, складність інтенсивність стимулу (або об'єкту), *тим більша ймовірність того, що буде цей стимул візуально сприйнятий.*

Вибіркова увага. Вибір інформації який поступає до мозку від зовнішнього світу, є найбільш залежним від потреб та інтересів особи. Голодна людина, потрапляючи в незнайоме місто, скоріше за все буде помічати вивіски ресторанів. Поціновувач екстремальних видів спорту скоріш за все буде помічати якісь деталі пов'язані із облаштуванням місць придатних для екстриму ніж людина, для якої це лиш елемент для споглядання.

Стимуляція уваги. Сприйняття, в залежності від стимуляції уваги, може бути: активним (при факторах, що залежать від потреб та інтересів особи); пасивним (при пасивному сприйнятті стимуляція направлена на людину зовні - наприклад різні види реклами)

Настановна на бачення. Цей термін використовується в різних контекстах і галузях психології, включно в таких областях, як моторна поведінка, сприйняття і вирішення проблем. Прояв феномену НБ виникає в тих випадках, коли суб'єкт сприймає стимули у відповідності з очікуванням і контекстом, а не на основі чисто фізичного впливу зовнішнього середовища.

Ілюзії візуального сприйняття. Відомо, що наше бачення не є ідеальним, і іноді ми бачимо, що це не те, що існує у реальності. Але те, що переважна більшість людей іноді сприймають ці помилкові візуальні враження, вказує на об'єктивність нашого бачення і що воно, як доповнене мисленням та практикою, дає нам точну інформацію про об'єкти зовнішнього світу. З іншого боку, те, що різні люди в процесі візуального сприйняття мають не однакову здатність робити помилки, іноді бачать в предметах те, що інші не помічають, вказує на суб'єктивність наших візуальних почуття і їх відносності. Взагалі кажучи про причини візуальних ілюзій (помилки, обман), слід зауважити по-перше, що іноді вони з'являються внаслідок спеціально створених умов спостереження наприклад: спостереження з одним оком, з фіксованої осі, спостереження непорушними поглядом, спостереження через щілину, тощо. Таких ілюзії зникають разом із зникненням незвичних умов спостереження. Переважна більшість ілюзій виникає не з причин оптичної досконалості очей,

але з-за помилкових суджень про сприйняте, так що можна вважати, що обман виникає в процесі осмислення зорового образу. Такі ілюзії зникають при зміні умов спостереження, при виконанні найпростіших порівняльних вимірювань, за винятком деяких чинників, які перешкоджають правильному сприйняттю. Відомий ряд ілюзій до яких призводить оптична недосконалість очей, деякими особливими властивостями різних аналізаторів, які беруть участь в процесі візуального бачення (сітківки, рефлексії нервів). Не треба включати до розряду оптичних ілюзій: фокуси і таємничі привиди, створені за допомогою дзеркал, проєкційних апаратів та інших технічних пристроїв, а також цікаві оптичні явища які іноді спостерігаються в природі (міражі, північне сяйво). Поява останніх можлива завдяки оптичним властивостям атмосфери Землі. У всіх цих випадках наше сприйняття є помилковим тому, що нас навмисно обманюють як при допомозі технічних засобів так і з за особливих умов сприйняття.

Лекція 9. Семіотика в дизайнерському проектуванні

1. Поняття терміну семіотика
2. Системи символів
3. Семантичні аспекти ландшафтної архітектури

1. Поняття терміну семіотика

Семіотика - (від грец. *semeion* - знак, ознака) наука, яка досліджує способи передачі інформації, властивості знаків і знакових систем в людському суспільстві (головним чином природні та штучні мови, а також деякі явища культури, системи міфу, ритуалу), в природі (комунікація у світі тварин) або в самій людині (зорове та слухове сприйняття і інш.).

У процесі розвитку науки виник термін «вторинні моделюючі системи». Мова розумілася як первинна знакова система, а надбудовані над нею знакові системи розглядались як вторинні.

Семіотика розділяється на три основні складові: семантику, синтактику (або синтаксис), прагматику

Семантика вивчає відношення між тим що визначає і визначеним.

Семантика - має на увазі розуміння предмета дизайну у всіх його аспектах та створення зв'язку між об'єктом і людиною, яка його використовуватиме. Це означає розробку дизайну, який має сенс, не випадковий і націлений на досягнення певного результату. Потрібно завжди намагатися вловити справжню суть того, що робиш, а не робити необдумано.

Синтактика вивчає відношення між знаками і їх складовими.

Синтаксис дизайну - втілюється у різних компонентах самого проекту. Єдність дизайну досягається гармонійною взаємодією всіх синтаксичних елементів. Наприклад, у графічному дизайні ними є: загальна структура, модулі, тип шрифту, текст та заголовки, ілюстрації тощо. д. Єдність дизайну взаємодія всіх синтаксичних елементів роботи: наприклад, шрифт має бути пропорційним модулям та ілюстраціям». Це означає, що дизайн має бути візуально цілісним, а всі його елементи підпорядковані загальному стилю та логіці.

Прагматика вивчає відношення між знаком і його користувачами.

Дизайн що розробляється, який семантично та синтаксично гармонійний, але не націлений на визначений кінцевий результат, якщо ніхто не розуміє, яким він має бути, робить всю роботу безглуздою. Дуже важливо пам'ятати про початкові вимоги до проекту, щоб оцінити, наскільки ефективним є кінцевий результат. Чіткість наміру перетворюється на чіткий результат, що надзвичайно важливо для дизайну.

Семіотика і композиція.

Поняття “композиція” сприяло появі зовнішніх, композиційних засобів, що дають уявлення про структуру, одним із яких стала семіотика.

Виділяють наступні стадії впровадження семіотики в теорію композиції:

- формальна семіотика – зовнішня структура, спосіб упорядкування формально-композиційних представлень;

- допоміжна семіотика – засіб зв'язку формально-композиційних представлень

з змістовним рівнем (історією, релігією, культурою);

- типологічна семіотика – засіб аналізу значення традиційних типологічних елементів, зв'язки функціонального і культурно значимих аспектів формоутворення; розвиток композиційно – типологічного напрямку;

- середовища семіотика – метод аналізу смислоутворюючого потенціалу архітектурного середовища; розвиток композиційно-середовищного напрямку;

- побутово-осмислювана семіотика – один із методів розгляду взаємозв'язку архітектурної просторової форми з побутовими значеннями і смислами, філософського осмислення композиційно-середовищного підходу до архітектури.

2. Системи символів

Системи символів. Базуючись на класифікації символу А. Ф. Лосєва Проблема символу, можна визначити такі його розряди:

Наукова символіка. Має справу з науковими символами. При цьому кожна наука користується своєю символікою. Однак роль універсальних символів для наук, які користуються математичним апаратом, виконують математичні символи - пряме і раціональне число, тощо. Оскільки, сама "точна з наук математика дає найбільш досконалі зразки символу". Кожна з філософських категорій - реальність, причина, необхідність, воля і т.д. має символічну природу. Для гуманітарних наук філософська символіка виконує таку ж роль, що і математична для точних.

Художня символіка. Будь-який художній образ, маючи прагнення до повного відображення дійсності, набуває характеру символу. Існують символи універсальні для цілих літературних течій - класицизму, романтизму, символізму та інших.

Міфологічна символіка. Вона пов'язана не тільки з античної та біблійної філософією. Міфологічними символами пронизане все мистецтво: наприклад міфологічні сюжети в образотворчому мистецтві. Міфологічна символіка притаманна всьому колу життєвих явищ, які сприймаються свідомістю людини, яка сама і є творцем таких символів.

Релігійна символіка. Будь-яка релігія має свою сталу символіку. За К. Г. Юнгом - одне з давніх досягнень людської підсвідомості, яке відбилося у створенні архетипів: "архетип продукує символіку, яка з давніх часів характеризувала і висловлювала божество ..."

Символіка, пов'язана з природою і суспільством. Природа, суспільство і весь світ може сприйматися як царство символів. Немає такої речі, яка не була б згустком відносин людини до дійсності, інакше кажучи, тим чи іншим символом цього ставлення: зоряне небо, земля-пустеля, біла береза, дуб-велетень, лебедина вірність і т.д. Різноманітна символіка тварин, птахів, рослин.

Символіка, яка пов'язана з образом людини. Сюди відноситься все, що пов'язано з його зовнішнім виглядом, характером, одягом, індивідуальними або національними рисами, способом життя. У цей символічне коло включаються речі, які оточують людину: будинок, меблі, посуд. Сюди входять символи престижу, приналежності до якої-небудь субкультури, знаки соціального та сімейного стану, символіка костюма і житла.

Політична та ідеологічна символіка. Це національно-державна символіка: прапор, герб, гімн; пам'ятники політичним діячам, меморіали, присвячені пам'ятним подіям історії, особливі регалії у вищих осіб держави, ордени, медалі, значки, титули, привілеї. Це політична топоніміка (назви вулиць, міст, країн і т.д.) Це ритуально-процесуальна символіка, наочно-

агітаційна символіка. Особливе місце займають люди - політичні символи. Всілякі образотворчі символи-суттєва складова політичної символіки. Крім того, до політичної символіки відносяться політичну мову, символи місця і часу. Наприклад, "Вікторіанська епоха", "епоха Петра Першого", "радянські часи" і т.д.

Зовнішньо-технічна символіка. Ці символи супроводжують все життя людини: рукостискання, оплески, білий прапор, як знак примирення, дзвінки на початку і в кінці занять, цілування чоловіком руки дами згідно етикету, позивні, військові салюти, віддання честі військовими і т.д. Сюди віднесемо різні інформаційні та торгові знаки і піктограми. Все це безліч символів, знаків, гербів, піктограм, емблем, атрибутів ми називаємо символами і активно використовуємо при створенні станкового твору, плаката, товарного знака, обкладинки, листівки, марки.

3. Семантичні аспекти ландшафтної архітектури

Мова є системою знаків і за допомогою мови дизайну можна зробити синтаксичний, семантичний та прагматичний аналіз архітектури ландшафту.

Синтаксичні аспекти переважно будуть пов'язані з тим, що можна назвати читабельністю;

Семантичні дослідження матимуть справу зі значенням чи інтерпретацією висловлювань у певній галузі;

Прагматичний аналіз пояснить, як мова дизайну ландшафтної архітектури застосовується.

Семантичні аспекти ландшафтної архітектури - пояснюють значення висловлювань, необхідний набір правил чи кодів для співвідношення окремого висловлювання з окремою інтерпретацією.

Коди можуть бути засновані на загальноприйнятій домовленості, а саме коли знак або носій значення є символом; однак, якщо знак є піктограмою,

коди засновані на схожості або стилізації під інші об'єкти, такі як природний або культурний ландшафти.

Загалом, можливе лише вивчення змісту знака.

Для аналізу значення в ландшафтному дизайні, потрібно дивитися на контекст, наприклад, загальну композицію саду чи парку та ситуацію. Іншими словами, потрібно аналізувати окремий випадок, щоб говорити про значення в ландшафтному дизайні.

Це означає неможливість створення загальних правил про те, як ландшафт чи сади будуть інтерпретовані, а лише про те, як вони, *можливо*, будуть інтерпретовані.

Найбільш важливими засобами ландшафтного архітектора є три природні елементи, *рельєф, вода та рослинність*. Крім того, розташування будівель, вуличних меблів, текстура ландшафту, деталі та різні форми візуальних ефектів також мають значення.

Дані категорії за своїми знаковим змістом: *варіюються залежно від їхньої здатності висловлювати певні типи повідомлень*.

Звичайним джерелом є різний пейзажний живопис. Він не був основним джерелом, оскільки найчастіше включає додатковий рівень інтерпретації, і, таким чином, великий ступінь ймовірності неправильної інтерпретації. Вода – сприймається кількома шляхами: її можна побачити, почути та відчути; її можна пов'язати із морем.

Більш прямим джерелом є мовні метафори і погляд на значення в ландшафті. Наступний список, відповідно, ґрунтується на вивченні метафор в усній та письмовій мовах; літератури в галузі ландшафтної архітектури та на вивченні досвіду ландшафтів

Рельєф – сприймається зором і кінестетичними відчуттями:

Він чинить опір (чи навпаки, при відчутті «спуску»), він «важкий», стабільний, твердий.

Отже, він підходить для вираження значень, пов'язаних із силою, стабільністю та твердістю.

Він може використовуватися як символ для "світу", визначати "місце у світі", і зв'язуватися з "поняттями більше ніж життя" (Наприклад, Піраміди, Великий зіккурат в Урі, Парк Бют-Шомон).

Вода – сприймається кількома шляхами: її можна побачити, почути та відчути; її можна пов'язати із морем: Вода виражає нестабільне та емоційне, миттєвість, роздум, вічність та прагнення.

Завдяки відображенню, вона може представляти зустріч землі та неба, як наприклад у Тадж Махалі чи Версалі.

Рослинність – рослини наші родичі, ми ідентифікуємося з ними, і вони розповідають нам історії про те, як вони відчують

Таким чином, рослинність розповідає нам про стан здоров'я, подібно до життєздатності, або людського темпераменту, наприклад, обачність, меланхолія або горе.

Наприклад плакучі види різних дерев виражають сум, покірність чи смиренність. Рослинність також тісно пов'язана з ідеєю пов'язаності з будинком.

Розташування будівель може виражати вітання або усунення, позначення території, порядку, геометрії, відмежування, вплив або домінування

Меблі та інші предмети, такі як лави, перила, скульптура, освітлення служать для визначення чи виділення характеру місця: скульптурний парк в Музеї Сучасного Мистецтва Луїзіана, Копенгаген)

Зорові ефекти часто висловлюють очікування чи спантеличеність, запрошення, таємничість, нескінченність та зв'язок (Приклад: мотив нескінченності у Версальському парку Андре Ле Нотра)).

Лекція 10. Концептуальне мистецтво у формуванні ландшафтних композицій

1. Сучасні тенденції у мистецтві
2. Відображення сучасних аспектів концептуального мистецтва в ландшафтних композиціях
3. Основні концептуальні підходи при створенні АРТ-садів

1. Сучасні тенденції у мистецтві

Основні фактори впливу на формування сучасних садів:

Основні фактори впливу на формування сучасних садів:

політична стабільність в суспільстві і наявність забезпеченого прошарку людей

поява нових технологій і матеріалів

філософія сприйняття світу

розвиток нових мистецьких напрямків

Актуальні аспекти сучасного мистецтва

20-ті роки XX століття

- відмова від принципів копіювання природи
- переосмислення художньо-зображальних засобів
- розкриття внутрішньої філософської суті предметів

40-ті роки XX століття

- відмова від старих уявлень про картини і скульптуру
- спроба за допомогою нових художніх засобів знайти адекватне

вираження нематеріальної дійсності

- намагання сформулювати засобами мистецтва дійсний і суттєвий

досвід життя

- нове мистецтво запозичує свої елементи у природи
- буття, природа і матерія утворюють нерозривну єдність

- зміни – як основна умова буття

60-ті роки ХХ століття

- нові уявлення про кінетичний і енергетичний баланс природи
- виявлення формоутворюючих засобів стихій – світла, повітря, землі і води
- самовизначення індивідуума як складової суспільства

Лэнд-арт (від англ. land art - "земляне мистецтво", "мистецтво землі", або аббревіатура від Landscape Art, "мистецтво в пейзажі") мистецтво в пейзажі для усіх - напрям останньої третини ХХ століття. Лэнд-арт з'явився в США у кінці 1960-х років, якраз на піку популярності різних бунтівних громадських течій (тих же хіппі), що протестували проти консервативних засад суспільства. Прибічники Лэнд-арту прагнули до повного розриву із залежністю від будь-яких зобов'язань перед суспільством, і особливо категорично виступали проти комерціалізації мистецтва. Розроблялись принцип творчості, результати якої неможливо було ні купити, ні продати. Піонерами лэнд-арта називають Роберта Смитсона і Майкла Хайзера.

2. Відображення сучасних аспектів концептуального мистецтва в ландшафтних композиціях

Відображення основних аспектів сучасного мистецтва в ландшафтних композиціях

20-ті роки ХХ століття

- поява “ архітектурних садів ”
- новий поштовх в переосмисленні ландшафтних композицій:
- сад Роберта Маллет-Стівенса з бетону і трави
- сад Габріеля Гувєрикяна із дзеркального скла і води (1925)

40-ті роки ХХ століття

- сади-інсталяції
- використання в ландшафті синтетичних матеріалів (сади-компенсації природного ландшафту)
- екологічні сади (сад як частина природної місцевості, де) він проектується створення сучасних садів в системі озеленення міст “зелена архітектура

60-ті роки XX століття

- кінетичні сади
- сади-артефакти
- “ Гра в сад ”

3. Основні концептуальні підходи при створенні АРТ-садів

Кінетичні сади – беруть свій початок від кінетичного мистецтва авангардистського напрямку

Композиція саду орієнтована на просторово -динамічні експерименти, що обіграють ефекти реального руху всієї композиції або окремих її складових.

«Артефакти» - твори на межі скульптурних композицій в ландшафті, з'являються в кінці 1970-х початку 80-х років. Артефакт це –

1) «річ другої природи, тобто річ, зроблена людиною і автономна по відношенню до природи;

2) також факт мистецтва (арт-факт), що вимагає повної творчої присутності художника.

3) вічна символічна даність, щось таке, чого не може бути, але воно таємничим чином трапляється (розуміння артефакту пов'язане з традицією, з культурою)».

Штучний об'єкт-артефакт – символ технічної частини світу. Він нічим не порушує природного середовища; артефакт виникає і зникає по волі художника.

Інсталяції (від англ. installation – установка) мають багато спільного з артефактами.

Інсталяції – це просторові композиції, які створюються художниками з різних елементів — побутових предметів, промислових виробів і матеріалів, природних об'єктів, текстової або візуальної інформації. Основоположниками інсталяції були дадаїст Марсель Дюшан (1887–1968) і сюрреалісти. Створюючи в сучасних садах незвичайні поєднання звичайних речей, художник наділяє їх новим символічним сенсом.

Гра в сад. У сучасному ландшафтному мистецтві це сад що створюється на короткий проміжок часу, що перетворюючись на подобу театральних декорацій призначений для розгортання певних дійств.

Після закінчення “ вистави ” сад розбирається

Без дієвих осіб такий сад є незавершеною композицією

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: [підручн.]. Львів: Світ, 2005. 456 с.
2. Frederick R. Steiner. Making Plans: How To Engage With Landscape, Design, and the Urban Environment. University Of Texas Press, 2019. 123p.
3. Charles W. Harris Nicholas T. Dines. Time-saver standards For landscape architecture: Design and construction data. McGraw-Hill Publishing Company New York " Washington, 1998. 923 p.
4. Allyn Schaeffer. Colour, Composition and Light in the Landscape. Watson-Guptill Publications Inc., U.S.; First Edition (1 Jan. 1986). 144 pages
5. Johannes Itten. Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus and Later, Revised Edition. Wiley; Revised edition (December 1, 1975). 136 pages
6. Johannes Itten. El arte del color. Editorial Limusa S.A. De C.V. (1 janeiro 2002). Espanhol. 95 páginas.
7. Norman K. Booth. Foundations of landscape architecture. Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2012. 386 p.
8. Frederick R. Steiner. Making Plans: How To Engage With Landscape, Design, and the Urban Environment. University Of Texas Press. 2019. 123p.